ESTABLISHED 1893
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | To Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $2.50
single copy... .05 | half year..... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
„СВОБОДА" („LIBERTY")
виходить кожкого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | До Европи:
на пів року 1.00 | на рік $2.50
поод. число .05 | на пів року 1.25

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 30-го жовтня 1913. Ч. 44. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, October 30, 1913. N. 44.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАНЯ ГОЛ. УРЯДУ РУСКОГО НАР. СОЮЗА В АМЕРИЦІ

відбувшого ся на днях 9, 10, 11 і 12 вересня 1913 р. в місті Buffalo, N. Y.

(Дальше).

КАСОВЕ СПРАВОЗДАНЄ РУСКОГО НАР. СОЮЗА
за час від 1-го серпня 1912 р. до 31-го серпня 1913 р.

ПРИХОДИ:

Серпень 1912 р.

За розмет	14.229.44	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	594.27	
Разом		14.823.71

Вересень 1912 р.

За розмет	13.780.63	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	619.59	
Разом		14.400.22

Жовтень 1912 р.

За розмет	17.816.28	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	602.26	
Разом		18.418.54

Падолист 1912 р.

За розмет	14.583.64	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	637.04	
Разом		15.220.68

Грудень 1912 р.

За розмет	18.498.55	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	1.079.78	
Чек № 2541 звернений до приходу	100.00	
Разом		19.678.33

Січень 1913 р.

За розмет	15.335.86	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	700.24	
Процентів до 1. січня 1913 р.	1.534.88	
Разом		17.570.98

Лютий 1913 р.

За розмет	15.639.02	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	554.67	
Процентів до 1. січня 1913 р., решта	6.55	
Разом		16.200.24

Марець 1913 р.

За розмет	15.732.14	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	737.47	
„Свобода" процент і на сплату капіталу від січня до цьвітня 1913	300.00	
Разом		16.769.61

Цьвітень 1913 р.

За розмет	20.050.30	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	517.15	
„Свобода" процент і на сплату капіталу	98.88	
Чек № 1811 звернений до приходу	1.000.00	
Разом		21.666.33

Май 1913 р.

За розмет	24.261.66	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	505.47	
„Свобода" процент і на сплату капіталу	99.50	
Разом		24.866.63

Червень 1913 р.

За розмет	15.882.24	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	777.10	
„Свобода" процент і на сплату капіталу	99.37	
Процент від морґичів	135.00	
Разом		16.893.71

Липень 1913 р.

За розмет	20.975.75	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	953.59	
„Свобода" процент і па сплату капіталу	124.25	
Процентів до 1. липня 1913 р.	1.418.20	
Разом		23.471.79

Серпень 1913 р.

За розмет	16.645.12	
За вступ, відзнаки, грамоти і платничі книжочки	717.16	
„Свобода" процент і на сплату капіталу	124.13	
„Свобода" за адвертайзменти з календаря за 1913 р.	81.75	
Разом		17.568.16

Весь прихід від 1-го серпня 1912 р. до 31-го серпня 1913 р. єсть 237.548.93

РОЗХОДИ:

Серпень 1912 р.

Посмертне по членах	6.400.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	400.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	400.00	
Сирітські части	2.455.00	
Орган Р. Н. Союза	1.473.30	
Нагорода орґанізаторів	136.01	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	98.02	
Засіданє контр. комісії перед конв.	322.63	
За конвенційні відзнаки	162.50	
Разом		12.117.46

Вересень 1912 р.

Посмертне по членах	6.500.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	1.200.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	300.00	
Орган Р. Н. Союза	1.490.50	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	93.48	
Бонди Голов. Урядників	104.00	
Разом		9.957.98

Жовтень 1912 р.

Посмертне по членах	4.350.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.000.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	1.825.00	
Сирітські части	2.115.80	
Орган Р. Н. Союза	1.514.80	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	130.16	
Видатки XII. Голов. Конвенції	12.886.94	
Видатки поконвенційного засіданя	612.41	
Просьвітна Комісія Р. Н. С.	1.000.00	
„Рідна Школа" в Галичині	1.000.00	
Бонд редактора	20.00	
Разом		27.725.11

Падолист 1912 р.

Посмертне по членах	3.000.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.000.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	1.350.00	
Сирітські части	1.645.00	
Орган Р. Н. Союза	1.540.20	
„Свобода" на конто календаря на 1913 рік	1.000.00	
„Свобода" за друки Р. Н. С.	857.50	
Нагорода орґанізаторів за верес. і жовтень	193.70	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	314.08	
За „Лінотайп" для „Свободи"	3.359.00	
За відзнаки для Р. Н. Союза	800.00	
Разом		16.329.48

Грудень 1912 р.

Посмертне по членах	6.300.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	1.600.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	350.00	
Сирітські части	1.424.30	
Орган Р. Н. Союза	1.600.00	
Нагорода орґанізаторів за падол.	25.15	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	316.33	
За грамоти і чартери	880.00	
Разом		12.765.78

Січень 1913 р.

Посмертне по членах	5.400.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	1.000.00	
Сирітські части	700.00	
Орган Р. Н. Союза	1.640.00	
„Свобода" II. рата на календар на 1913 р.	1.000.00	
„Свобода" за друки	214.50	
Нагорода гол. орґанізаторів за грудень і січень	75.65	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	205.93	
Позичка на перший морґіч на проперти	4.500.00	
Завдаток на машину (прінтінґ прес)	500.00	
Разом		15.506.08

Лютий 1913 р.

Посмертне по членах	6.865.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.400.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	200.00	
Сирітські части	530.00	
Орган Р. Н. Союза	1.665.30	
„Свобода" решта за кален. на 1913 р.	1.981.90	
„Свобода" за друки	229.25	
Нагорода гол. орґанізатора	21.70	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	246.46	
На фонд. ім. М. Січинського	500.00	
Архітект за виготовлєнє пляну на прибудову під машину	55.00	
Разом		14.964.61

Марець 1913 р.

Посмертне по членах	6.000.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.200.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	850.00	
Сирітські части	2.000.00	
Орган Р. Н. Союза	1.695.30	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	143.04	
Засіданє контр. комісії	636.95	
За відзнаки для Р. Н. Союза	800.00	
Позичка на пер. морґіч на праперти	4.000.00	
Разом		18.595.29

Цьвітень 1913 р.

Посмертне по членах	10.260.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.000.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	1.130.00	
Сирітські части	2.730.63	
Орган Р. Н. Союза	1.717.30	
Нагорода гол. орґанізатора	24.40	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	212.16	
Позички на перший морґіч на проперти	10.500.00	
Контрактор за прибудованє будинку під машину	2.466.66	
За пресу, II. рата	500.00	
Адвокат в справах Р. Н. С.	100.00	
Архітект за додатковий плян	50.00	
Разом		31.961.15

Май 1913 р.

Посмертне по членах	14.150.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.800.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	750.00	
Сирітські части	700.00	
Орган Р. Н. Союза	1.717.60	
„Свобода" за друки	188.50	
Нагорода голов. орґанізатора	16.65	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	141.21	
Контрактор за прибудову будинку, решта	1.110.74	
За пресу III. рата	1.000.00	
„Рідна Школа" в Галичині	1.000.00	
Засіданє Голов. Екз. Комітету	227.11	
Разом		24.071.81

Червень 1913 р.

Посмертне по членах	7.000.00	
Запомоги по женах (мужах) членів	2.200.00	
Запомоги за каліцтва і нев. слабости	1.050.00	
Орган Р. Н. Союза	1.748.00	
„Свобода" за друки	235.75	
Нагорода гол. орґанізатора	16.95	
Платня Голов. Уряду	270.00	
Адміністрація	164.25	
Позичка на перший морґіч на праперти	3.000.00	
За „стіл-файлерс" до офісу Р. Н. С.	292.00	
Разом		15.976.95

(Дальше буде).

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Hudson, N. Y.

Дня 12-го жовтня с. р. відбуло ся у нас просьвітне віче в просторій айринській гали шкільний, на яке прибув як відпоручник „Просьвітної Комісії", делеґат п. В. Кнігиницький. На внесене п. М. Шеремети вибрано головою віча о. Михайла Продана, а заступником п. д-ра Мачульського, на секретарів: п. С. Когута і п. Федя Гаврилюка.

В гарно обдуманій двогодинній промові вказав делеґат п. Кнігиницький на ті дороги, якими руський нарід в Америці повинен йти, щоби доборoти ся красної будучности та охорони руської народности. Найліпшою дорогою, яка веде до тої цїли, є ширенє осьвіти між нашими людьми, головно між молодим поколїнєм. Народну осьвіту в руськім дусї можемо в Америці повести і ширити через закладанє наших руських шкіл для руської дїтвори, через основанє на плейсах товариств „Просьвіта", через закладанє сьпівацьких та аматорських кружків, читалень і т. д.

По мові п. Кнігиницького проголосив бесїду п. М. Шеремета ілюструючи гарно а вірно житє-бутє наших еміґрантів в Америці. Закінчив свою бесїду тим, що так як без хлїба і води годї чоловікови жити, так само не мож в нинїшних часах обійти ся без осьвіти.

На зазив п. Кнігиницького основано в Гудсонї товариство „Просьвіта", до якого сейчас записало ся богато членів, складаючи рівночасно вписове і членські вкладки. На цїль новооснованого товариства жертвувало від себе Бр. сьв. Йосафата в Гудсонї квоту 5 долярів.

Відпоручником гудсонських Русинів до „Просьвітної Комісії" вибрало віче п. В. Хому.

Віче закінчило ся відсьпіванєм нашого гимну і кількох патріотичних пісень.

о. М. Продан, предс.;
Др. Мачульський, місто пб.;
С. Когут, секр.;
Ф. Гаврилюк, секр.

ДОПИСИ.

З Woonsocket, R. I.

Дня 11-го жовтня с. р. відограв наш аматорський кружок театральну штуку „Ох не люби двох". Простора галя була битком заповнена руською місцевою публикою.

Безпосередно перед розпочатєм представленя появив ся на сценї наш парох о. В. Турула і пояснив зібраним зміст сеї штуки. Представленє всїм дуже подобало ся і можна було видїти з лиць присутних, яке сильне вражінє потрафить зробити на наших людий живе слово, убране в форму драматичну. Нїяка промова, хотьби найлучшого бесїдника не зможе викликати так сильного відгомону в душі чоловіка, як слово проголошене зі сцени. Не буду довго розводити ся над грою поодиноких аматорів. Цїле представленє випало дуже гарно, а всї аматори вложили в свою гру богато чувства і працї, щоби свої ролї віддати як найвірнїйше та найлїпше.

Обсада поодиноких роль була така: Максима грав п. С. Конець; Катерину — п-на Я. Литвин; Юрка — п. С. Комар; Марцуню — п-на А. Чагарин; Івана — п. І. Кошитко; Олексу — п. С. Мостецький; Климка — п. А. Швець; Гандзю — п-на А. Сусла; Герика — п. М. Чагарин; Хаскеля — п. Я. Процишин; Парасю — п-на М. Куцярська а ролю жандарма відограв п. П. Куцярський.

Підчас павзи виголосив гарну деклямацію п. Л. Семенів а по скінченю представленя відсьпівав дуже гарно місцевий хор під управою дірігента п. І. Кравця кілька народних пісень.

Треба піднести, що найбільше працї і заходів при уладженю сего представленя поніс парох о. В. Турула, який між иншим заняв ся особисто характеризацією аматорів. Коли представленє випало так гарно, приписати се належить в першій мірі заходам і особистій працї о. пароха, тому правдиво вдячними є всї о. Турулї за його щирі труди. Рівнож честь і слава всїм аматорам за їх пильні стараня та вдячну гру. Гарний успіх сего представленя нехай їх заохотить до дальшої народної працї.

Гість.

З Stamford, Conn.

Вже всяких способів імались цареславні хулїґани, щоб в зароді розбити молоде українське Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 350, — та дармо — вся їх робота лиш користь нам доси принесла. Не помогло, що теперішний їх батюшка признаєсь до української народности, виставляє для нас українські штуки та просьбами і намовами аґітував за приступленєм до цареславної парафії: отже москвофіли иншого способу імили ся та виповіли нам явну борбу. З давен-давна практикували вони осьмішуванє та наругу з нашої мови і обряду, та коли спостерегли, що власне їх тактика дала нам відріжнити їх від себе і нас з'орґанїзувала, взяли ся накидати нам силою цареславну пропаґанду. В тій цїли устроюють від часу до часу формальні погроми на безборонних наших членів а побивають їх. Ті напади, які безпечно не без участи всеї цареславної таршини, були пляновані, все їм удавалось, бо цареславці використували всякі обставини, щоби лиш запевнити собі безкарність. Але як кажуть „до часу збан воду носить", так і послїдний їх напад, хоч як добре уплянований, — не удав ся, а то завдяки сему, що наш член, якого напали, розпізнав хулїґанів, а нічний фабричний сторож добіг ще в час, щоби злочинців відстраншити і в той спосіб виратувати чоловікови житє. Було се так: Йосиф Слота, урядник нашого Братства, відділ 350, вертав домів з зелїзницї, куда відводив своїх краян. По дорозї зійшов ся з пятьма москвофілами, які належать до цареславної партії. Знав їх лично, а що дорога випала всїм в одній напрямі, разом ішли, тим більше, що Слота є чоловіком спокійної вдачі, та до політики міжпартійної нїколи не мішав ся. Між москвофілами був також Йосиф Парагуз, один з головнїйших філярів тутешної православної партії. Коли всї наближились до місця, де тепер цареславні будують церкву, — трох москвофілів відлучились та зачаївшись в темній улицї біля церкви, почали кидати на надходячого Слоту камінє і цеґли. В тій хвили ті москвофіли, які доси ішли разом зі Слотою, нечайно від него відлучили ся. Слота побачивши, що є предметом заговору почав втїкати, в тій однак хвилї від нанесеного удару в голову кавалком зелїзної шини, повалив ся з ніг. Лежачого на земли Слоту почали роз'їлі москвичі бити по цїлім тїлї та копати ногами. Будьби його певно на місци вбили, колиб не був надбіг нічний сторож, Анґлїєць, який розігнав опришків. Тяжко побитого Слоту відвезено до шпиталя, де йому замито та обандажовано рани.

Сейчас на другий день відбула ся судова розправа, на якій москвофільських хулїґанів, Петра і Сервесія Штехлів і Гимка Дурняка засудив суд на значну кару.

Ось в який спосіб наші цареславні патріоти ширять свою москвофільську пропаґанду.

Член місц. відділу Р. Н. С.

Перший голос руських фармерів.

Богато вже писалось, як і тепер пишесь, по наших часописях ріжнородні дописи, відозви, оповіданя, історії, поклики і т. п., але про фармерство тут в Америцї теперішними часами дуже мало що пишесь, а то рівнож є важне і пожиточне для наших людий читати про рільництво тут за морем. Заки скажемо дещо про свою роботу як і про загальний мітинґ, котрий відбув ся в Мілвіл, Н. Дж., 5. с. м. заходом Стоваришеня Американсько-Руських Горожан, на котрий то мітинґ прибув між иншими п. М. Угорчак, пригадаємо нашим родимцям, що земля — то наша мати. В старім краю зове наш народ землю материю своєю, а навіть „сьвятою" — і не без причини.

Та дивне диво. Той сам народ, прибувши до Злучених Держав, втїкає як найдальше від землї-матери, а товпить ся по брудних закамарках промислових міст. Фармерів Українців в Америцї незвичайно мало, а більше вже є в Канадї, та і канадійські уряди числять ся з нашими переселенцями, а навіть і по висших урядах занимають місця Русини. Причина, що в Злучених Державах наші Русини не думають про землю, є та, що наші іміґранти їдучі до Америки, вибирають ся тут на часовий заробок. З точки погляду національного булоб се не зле, єслиб ті наші іміґранти справді тут лиш часово заробляли, а відтак з зарobленим грошем вертали домів і там оставали, але дїйсність показує, що воно так не є. Більшість іміґрантів помимо найлїпших намірів тай кількаразового повороту до старого краю, вертає таки тут і починає на старість „дороблятись". Але де? У фабрицї або майнї! Та гіркий се доробок, бо сили й енерґія зруйновані, роботу в старшім віцї тяжко дістати, тай злидні зачинають більше до родини заглядати.

Єслиб наші Русини-Українцї хоч троха більше про тутешну землю подумали, та закинули ріжні партійні чи церковні спори, то зпевностию кождий поліпшив би свою долю. На поліпшенє долї Русина, котрий тут приїхав, не треба дуже штучного ліку. Бо купивши собі відповідний кавалок землї, можна з того дуже добру мати користь, а кого не стати на закупно приміром на стільки, щоби міг вже лиш з тої землї жити, може собі закупити менше, а попри тім міг би заробляти через зиму в фабрицї. Другі народи вже давно так тут роблять, та і доробились гарних маєтків, от хотьби і Поляки, які мають свої кольонії, та і о висші школи їм не трудно. Ми, котрі тут не збоялись прийти і помимо деяких перешкод та намов злих людий а і відстрашувань, вже оснували тут в Мілвіл руську кольонію, котру сьміло першою зовем, бо вже тут в Америцї засновували переважно жидівські компанії такі нїби руські кольонії, але в дїйсности правди в них не було, бо оголошуючи свої землї по ріжнородних часописях, зібрали ріжнородну народність, а відтак наші Русини межи чужинцями мусїли згубитись.

Ми знов тут в Мілвіл закупили фарми через „Свободу" і прочі українські часописи, котрі постійно оголошують Европейську Кольонїзаційну Компанію з Філядельфії. Та і заложили ми вже тут кольонію, помимо того, що єще тут ані половини тих нема, що тут землї закупили, та при тім і не спимо, але беремось і до народної роботи. Бо окрім братства, котре належить до Р. Н. Союза, заложились мо Стоваришенє Американсько-Руських Горожан, котре має свій чартер, та і до роботи зачинаєсь то товариство брати, бо маючи свою землю даровану через тую компанію, задумує згадане товариство приступити до будови „Народного Дому".

На згаданім загальнім мітинґу, котрий переводив заст. предс., п. Василь Матолич, по дуже красній патріотичній і поучаючій промові п. М. Угорчака, котрий умів заохотити народ до народної роботи, згодились всї присутні доложити всїх сил та взятись як найскорше до будови „Народного Дому".

Бесїди п. М. Угорчака описувати не будем, бо і так цїла Американська Русь-Україна його знає, тільки вкоротцї пишем, що дісталисьмо всї присутні на гали такого духа, що вписалисьмо ся всї до сего товариства, та зложили вступне по долярови, а декотрі зложили разом і цїлорічну вкладку, котра виносить по 10 цнт. на місяць. До тогож всї замешкалі тут Русини рішились всї як один піти і обробити на чисто всю ту землю, котра обнимає 5 акрів, щоби такі річи, котрі не потреба оплачувати, могли самі зробити, а зложений гріш заощадити на будову „Народного Дому".

Позаяк касієр сего товариства відїхав на довший час, тому вибралисьмо на місце п. Петра Стрільчука касієром п. Теодора Дупнака, котрий тут перед 6 тижнями приїхав на сталий побут з Шамокін, Па.

Про місто Мілвіл наші Русини перед роком не знали, а було тут замешкалих кількох Поляків, котрі робили по тутешних фабриках. Колиж Европейська Кольонїзаційна Компанія оголосила в „Свободї" про тутешні фарми, що тут земля дуже плодовита, — зачали наші люди більше сюди приїзджати, так що заснувалась тут руська кольонія. Так наші „браця" видно чогось настрашились, та як кого зобачили, що тут приїхав за фармою, зачали на всякі способи ганити цїле тутешне місто. І як котрий наш Русин почув таке нарікане, так не оглядаючись вертав назад до дому. Тому ми подаєм до відома всїм тим, котрі думають про свій власний кавалок землї та про свою хату, котрим надокучила фабрична чи майнерська робота, що тут в Мілвіл ті землї, котрі продає „Юропіен Кольонїзейшен Компани" в Філядельфії, суть дуже урожайні, о чім ми тут сего року прибувші наочно пересьвідчились, як рівнож місто дуже гарне, роботи по фабриках досить, тож сьміло може кождий сюди приїздити та набути собі відповідний кавалок землї. Біднїйший може єще ходити до фабрики робити, бо робота тут є для мужчин, хлопців, женщин і дївчат. Тим самим може неоден поволи доробитись красного маєтку і замешкати в однїй великій руській кольонії.

На згаданім мітинґу були рівнож і про господарську роботу дуже інтересні бесїди, в котрих забирали голос пп. В. Матолич, Стасишин, В. Процишин, Т. Дупнак і другі.

При кінци всї присутні постояли твердо на тім, щоби не допустити тут иншої народности окрім Русинів, та візвати всїх тих, що мають у Мілвіл закуплені фарми а єще не спровадились, щоб всї вписали ся до товариства, та прислали вступне після ухвали 1 доляр, як рівнож місячні вкладки, щоб ми тут замешкалі в найкоротшім часї приступили до будови конечно нам потрібного „Народного Дому".

Ми всї тут підписані не висилаєм сеї дописи задля аґітації, щоб якраз сюди народ приїздив, але пишем про то, щоби більше закладати таких кольоній чисто руських, бо тодї будемо могли обильнїйше брати ся до всяких народних робіт, а дальше будемо звязані на таких кольоніях всї разом, тож і наші поколїня не забудуть нас та не повстидають ся, що вони Русини.

Як вже повисше сказано, тутешну першу руську кольонію зачала орґанїзувати Европейська Кольонїзаційна Компанія з Філядельфії, Па., але найбільше труду положив при орґанїзованю сеї кольонії п. Василь Матолич, котрий помимо найбільших ворожих кирінь, зумів постояти за своїм, та до року оснувати чисто руську кольонію. Рівнож титул власности ся Компанїя має дуже добрий, тому сьміло може кождий купувати від тоїж Компанїї тутешні фарми, котрі є ще до розпродажи, та робити на своїх, а не на чужих загонах.

Міркуємо, що кождий думаючий обширнїйше про свій власний кут, не буде лїзти межи чужинців, але буде лучитись зі своїм народом, та не буде видавати своїх гроший на лоти, але закупить поле, а з поля не буде мусїв ходити до фабрик чи майнів.

Рівночасно Стоваришенє Американсько-Руських Горожан ухвалило вислати п. Василя Морозовича по близших стейтах за колектою на „Народний Дім" до тих, котрі тут фарми закупили, а не перепровадились єще до Мілвіл. Тож когоб наша кольонія заінтересувала і хто думає набути собі фарму, міг би дістати всякі інформації про ті землї від колектора з Мілвіл за попереднім порозумінєм з Компанїєю. Гадаємо, що наш руський народ подумає обширнїйше про свою будучність і збільшить скоро нашу першу руську кольонію в Мілвіл, та спільними силами будемо стреміти до добра не тільки свого власного але і наших братів у старім краю.

Слїдують власноручні підписи: *В. Матолич*, заст. предс.; *Н. Процишин*, секр.; *Т. Дупнак*, кас.; *М. Угорчак, П. Пастух, Д. Гнатюк, І. Щур, Ю. Маланчин, В. Морозович, В. Мазур, Н. Мармош, О. Гнатюк, С. Мультан, Ф. Бучинський, О. Іванишин, В. Колісник, Т. Стасишин, Т. Венжинський, І. Болуцький, О. Юзефик, І. Микитюк.*

Яр. Юлев.

В БУРСІ.

За столиком в великій бурсацькій кімнатї сидів бурсачок Юрко і писав лист. Доносив татови і мамі, що він здоров, що йому наразї дуже добре, що нинї з иншими бурсаками оглядав Львів, який йому дуже подобав ся та що від завтра зачинає ся вже правильна наука.

Юрко скінчив лист, вложив в коверту, залїпив і став адресувати.

В тій хвилї підійшов до него старший бурсак, ученик третої кляси і крізь плечі глянув на лист Юрка. Від разу стрясся, почервонів і зарепетував:

— А ти, дурню, по якому пишеш? Ти сьмієш тут в „русскій" бурсї писати по українськи? Чи ти може Українчик? Гей, хлопцї, а ходїть-но сюди!

Юрко видивив ся на напасника. Він хотів сховати лист в кишеню, але один бурсак вирвав йому його.

— Ха, ха, ха! „Поважаний Пан"!... А то по якому? — сьміяли ся бурсаки, які хмарою обступили нещасного Юрка.

— Як то, по якому? По нашому! — боронив ся малий „злочинець". — А як має бути?

— Хибаж ти не знаєш? По „русски" пише-ся „Почтенный Господинъ". А то дурень!

— Я так пишу, як мене вчили.

— Тут не сьмієш так писати.

— А я таки буду!

— Не будеш — закричав той, що держав лист в руках. Він миттю подер лист в дрібні кусники і кинув ними в лице Юркови.

Юрко розплакав ся.

— Мовчи, бо єще наберещ, ти Українчику, ти Мазепинче, ти січовику! — посипали ся лайки з всїх усюдів.

— Я піду з скаргою, що ви менї лист подерли — жалував ся крізь слези Юрко.

— Жалуй ся, Мазепинчику, жалуй — засичав один з найблизших і штовхнув Юрка в бік.

— Маєш Україну, маєш Україну — кричали бурсаки і обкладали нещасного Юрка кулаками та штовханцями.

Юрко кричав, боронив ся, плакав, силкував ся втїчи, але надармо. Бурсаки накинули йому на голову якусь плахту і били його без милосердя.

Ледви підняв ся Юрко з підлоги, коли задзвонили на вечеру і всї ученики з криком опустили кімнату. Кров плила йому з носа, цїле тїло нашіло. Юрко з трудом рухав ногами і руками.

На вечеру не пішов, а удав ся вирост до „господина" директора.

Директор сидїв за столом, пив чай і читав „Прикарпатскую".

— Ти чого, мальчик? — звернув ся директор до Юрка, коли сей вступив в його канцелярію і станув при дверях.

Юрко оповів, що з ним стало ся.

„Господин" директор відложив часопись, відкашельнув і приступив близше до малого Юрка.

— Бачиш, мальчик, ти зле зробив, що писав по мазепинськи. Ти „русскій", в „русскій" бурсї, а тут, мальчик, мазепинців нїхто не може терпіти. Товариші зробили се з зовсїм зрозумілого патріотичного обуреня. Коли хочеш мати тут супокій, що більше, коли не хочеш, мальчик, вилетїти з бурси, то мусиш вибити собі з голови всякі українські дурощі і бути „русским". Поняв?

Юрко мовчав, не розуміючи гаразд, чого жадає від него його бурсацька власть.

„Господин" директор погладив Юрка рукою по голові.

— Я думаю, що ти, мальчик, поправиш ся, що? Тепер іди до себе. Завтра пришлю до тебе одного старшого ученика, котрий виясить тобі те, чого ти тепер єще не розумієш. На початок прочитай собі нинї отсю часопись.

„Господин" директор пішов до стола, взяв з него послїдне число „Голосу Народа" і подав Юркови.

Юрко взяв часопись, уклонив ся „господину" директорови і вийшов з канцелярії.

Цїлий вечір плакав, читав „Голосъ Народа" і знов плакав.

Бурсаки вже його не займали.

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Вол. Кнігиницького, відбудуть ся в слїдуючім місяци в отсих місцевостях.

Падолист:

2-го в Реймі, Па.
6-го в Белфонт, Па.
8-го в Гестінґс, Па.
9-го в Патон, Па.
11-го в Барнесборо, Па.
12-го в Спанґлер, Па.
14-го в Діксонвіл, Па.
15-го в Індіяна, Па.
16-го в Форд Сіти, Па.
18-го в Єйтсборо, Па.
19-го в Глен Кемпбел, Па.
21-го в Ілінор, Па.
22-го в Сайксвіл, Па.
26-го в Шефілд, Па.
30-го в Бутлер, Па.

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. А. Цурковського, відбудуть ся в слїдуючім місяци в отсих місцевостях.

Падолист:

2-го в Нортгемптон, Па.
4-го в Колдейл, Па.
6-го в Ст. Клер, Па.
8-го в Майнерсвіл, Па.
9-го в Шенандоа, Па.
11-го в Маганой Плейн, Па.
13-го в Маганой Сіти, Па.
15-го в Тресков, Па.
16-го в Макаду, Па.
18-го в Бівер Медовс, Па.
20-го в Еклей, Па.
21-го в Фріленд, Па.
22-го в Стактон, Па.
23-го в Гейзелтон, Па.
25-го в Бервік, Па.
26-го в Глен Лайон, Па.
27-го в Алден Стейшен, Па.
29-го в Роп, Па.
30-го в Вілкесбері, Па.

Позір Русини з Wilkes-Barre, Pa. і з околиці!

В неділю дня 2-го новембра с. р.
в гали шкільній при
ул. North River St. No. 635,

відограють члени читальнї „Просьвіта" на дохід гр. кат. церкви сьв. Ап. Петра і Павла в Wilkes Barre, Pa.

АМАТОРСЬКЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ п. з.

„АМЕРИКАНЕЦЬ"

веселий образ з житя народу в 3-ох дїях.

По представленю буде вигравка і товариські забави.

Початок представленя точно о год. 6-ій вечір. — Кождого, хто рад забавити ся та розвеселити ся, запрашає сердечно

КОМІТЕТ.

44

КАЛЕНДАР.

ПАДОЛИСТ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
30	Четвер	Осії
31	Пятн.	† Луки єв.
1	Субота	Йоіля
2	Неділя	20. Артемія вмч.
3	Понед.	Іляріона
4	Вівтор.	Ґлікерії
5	Середа	† Якова апост.

НОВИНКИ.

З Америки.

Арештоване страйкуючих робітників. В Калумет, Міч., поліція арештувала дня 24-го с. м. 189 страйкуючих робітників з копальні міди за се, що старали ся перешкодити в роботі скебам. На візванє міського уряду прибуло військо для охорони копалень перед страйкарями.

В Трінідат, Кол., страйкуючі копальняні робітники хотіли перервати роботу скебам, при чім повстала бійка, в якій згинуло двох робітників а много є тяжко ранених.

— **Побільшенє воєнної фльоти Злучених Держав.** На сесію конґресу в грудни с. р. готовить през. Вілсон біл в справі уділеня кредиту в квоті 148 міліонів долярів на вибудоване 3 нових воєнних кораблів. Що до воєнної сили на мори Злучені Держави стоять тепер на третім місци по Анґлії і Німеччині. По вибудованю трех нових кораблів, воєнна американська фльота буде більшою від фльоти німецької, отже займе по Анґлії друге місце.

— **Намірене переслідуванє американських тростів.** Теперішний демократичний уряд Злучених Держав з през. Вілсоном на чолі, задумує сейчас по переведеню нового валютового закона взяти ся до систематичного поборюваня всяких капіталістичних тростів і картелів. Річ сама в засаді гарна, бо стремить до увільненя широких мас людности від визиску капіталістів. Питанє лиш, чи демократичний уряд Злучених Держав є на стільки сильний, щоби перевести успішно борбу з могучими американськими капіталістами в такий спосіб, щоби на сім не потерпіли робітники. Тепер вже, хоть єще не вибухла отверта борба між урядом а капіталістами, богато фабрикантів в ріжних місцях Злучених Держав позакривали свої фабрики і масово видалюють робітників. Загально побоюють ся, що коли новий демократичний уряд схоче примінити з цілою безоглядностию найважнійшу проґраму своєї засадничої політики в відношеню до капіталістів, фабриканти і властителі великих промислових підприємств могуть через масове закриванє фабрик спричинити таку загально-економічну крізу, як перед 20 роками.

— **Кормив жінку зіпсованим мясом.** Жінка робітника в Детройт, Міч., А. Дуткевичева внесла проти чоловіка до суду скаргу о розвід за се, що муж, великий скупар, кормив її і троє дітий зіпсованим мясом і сплеснілим хлібом, які все сам приносив до дому, не даючи зовсім жінці гроший на удержанє. На розправі показала жінка судови зіпсоване мясо і хліб, якими її і діти кормив добрий муж.

— **Канада вивозить рогатий товар до Злучених Держав.** Ухвалене американським конґресом знесенє цлової оплати від ввозу заграничної худоби, вплинуло корисно на вивіз рогатого товару з Канади до Злучених Держав. В послідних днях канадійські купці худобою вислали великі транспорти волів, коров і телят до Детройт і инших великих міст американської унії.

— **Заскаржив місто о відшкодованє.** Купець Зеліґман заскаржив управу міста Ню Йорку о відшкодоване в квоті 5000 долярів за се, що його донька, учениця публичної школи, зломила ногу підчас дїточої забави в шкільних годинах. В судовій скарзї доказує Зеліґман, що місто є відвічальне за свою учительку, якої недоглядови приписує вину, що його донька зломила ногу.

— **Не позволяють цілувати.** В Клівленд, О., повстав цікавий жіночий клюб. Членицї сего клюбу постановили собі не давати ся цілувати мущинам. Члениця клюбу може тільки тоді не відмовити мущині поцілуя, коли він перед тим зобовязав ся оженити ся з нею. „Не можемо так шафувати поцілуями — говорила одна з членниць — бо мущини під тим зглядом суть ненаситні. Коли їм позволити раз поцілувати ся, то вони хотїли би цілувати раз враз". Не знати, чи членицї довго і строго будуть придержувати ся постанов сего клюбу.

— **Розстріляно 125 полонників.** Недавно побили повстанці мексиканське військо, яке було під проводом ґен. Альвареза. Вожд повстанців приказав по скінченій битві сейчас розстріляти полонених 125 мексиканських жовнірів, враз з їх головним ґенералом і кількома офіцирами.

— **Брак праці в Арґентині.** З Буенос Айрес доносять, що в Арґентинї відчуваєсь великий брак праці. Понад 80.000 робітників є без занятя. Більшість з них не має средств, щоби виїхати в глуб краю, тому панує між робітниками велика нужда. В наслідок надмірного числа робітників, платнї і зарібки є дуже низькі, а рівночасно цїни средств поживи пішли дуже в гору. Ґазети остерігають перед несовісними аґентами, які мимо найгірших обставин в краю, дальше вербують переселенців до Арґентини.

— **Вісім днів під землею.** В одній копальни вугля в Пенсильвенії, при розсаджуваню вугляних покладів в підземній шахті наступив вибух підложеного динаміту так скоро, що робітник Іван Томашевський не всціів втечи і відірвані маси вугля відтяли йому получене зі сьвітом. Про скоре відкопане його не можна було й думати ізза великанської грубости вугляної запори. Робітники взяли ся до верченя і що йно по трех добах провертїли стїну, впровадили до ями сьвіжий воздух, поживу і телефон. Засипаний робітник — як сам опісля оповідав — з хвилею засипаня не втратив притомности ані надії на поміч. Вода, яка в хвилї зриву наплила до ями, не давала йому положити ся до сну, тому мусів вдоволяти ся тим, що дрімав, припершись до стїни. Від пятниці до вторка перебув засипаний без їди і доброго сну. У второк через вверчену сталеву руру одержав до ями поживу та став з більшою надією ждати на остаточне визволенє. В кінци вдало ся робітникам докопати ся до засипаної ями і вивести Томашевського на сьвіт. Хотїли дати його до шпиталю але він заявив, що чує себе зовсім здоровим. Роботодавцям виповів угоду, бо зарік ся працювати більше під землею.

— **Змінчива доля.** У Ворстер, Масс., засуджено як жебрака, 60-лїтного Чарлса Адамса, що ще кілька лїт тому назад мав великий маєток та був знаний як один з найбільших спортсменів. Через ріжні нефортунні обставини Адамс зачав гроші тратити і віддав ся пиятиці, поки з його майна не лишило ся ні слїду. Послїдними лїтами жив вже на ласці у своїх приятелів, а на днях арештував його полїсмен на улиці, коли бувшого спортсмана зловив на жебраниї.

— **Арешт за недостачу веселости й гумору.** Одна молода жінка, яка вийшла недавно замуж за монтера в одній фабрицї в Канзасї, внесла до суду жалобу на свого мужа за се, що він через цілий тиждень вертав до хати в злім розположеню духа. Після слів молодої женщини їй було неможливо проводити весь сей час дома. Як тільки прийшов її чоловік до кімнати, зачинав без ніякої причини воркотїти, ніколи не сьміяв ся і т. д. Колиж вона питала його, що з ним, він не давав їй ніколи мудрої відповіди. Тому, що перебуванє дома одночасно з мужом не представляло для неї ніякої приємности, виходила вона до своєї подруги. На питанє судії про причину такого поведеня пояснив молодий чоловік, що в послїднім часї мав дуже богато неприємностий у фабрицї, де він працює. Він хотів удосконалити новий мотор до лїтаків і вже надїяв ся, що дістане на нього патент, коли нараз скінчило ся се невдачею. Він не міг запанувати на стільки над собою, щоби лишити свій розстрій в конторі і проти волї приносив його домів. А не дїлив ся з своїми неприємностями з жінкою з сеї простої причини, що вона ніколи не інтересувала ся його занятями. Одначе судія засудив його на 8 днів тюрми на основі послїдного закона в справі спокою домашного огнища. Після сего закона мужі і жінки обовязані уладити своє житє як найкрасше і під ніякою умовою не вільно їм нарушувати його спокою злим розположенем духа.

— **Живцем похоронений.** Було се в Вілля Карґа в Бразилії при похоронї Жуста Амеріля. Вже несли небіщика на цвинтар, коли почули у домовині дивні звуки. Отворено трумну. Амарільо жив єще, однак вкоротці в наслїдок перебутих незвичайних вражінь збожеволів.

— **Щаслива наслїдниця.** В місті Куритбі в Бразилії помер недавно руський купець Стефан Попович, який лишив спадщину вартости 50.000 корон. Померший оставив в Галичині одиноку доньку, яка про свого батька що йно тепер довідала ся, коли бразилійські власти візвали її в цїли обнятя спадщини.

Калумет, Міч. — З причини похорону робітника, який погиб в борбі з шерифами, відбув ся тут демонстраційний похід страйкуючих робітників. В поході взяло участь над 2000 гірничих робітників. Страйк гірників триває тут вже 12 тижнів і доси єще цілком не заносить ся на полагодженє спору між робітниками і властителями копалень.

— **Три роки за двоженьство.** Полька з Галичини, назвиском Урбан пізнала ся принагідно в Пітсбурґу з мущиною, який представив ся їй як Мартин Жолдак і по якімсь часї осьвідчив ся о її руку. В р. 1910 відбув ся їх слюб в Пітсбурґу, де через довший час обоє працювали. Коли вже зложили 550 долярів, Жолдак виняв гроші з банку кажучи, що там легко гроші можуть пропасти, та небавом зник без слїду. Допера недавно дістала Урбан лист від него з Галичини, з просьбою, щоб йому прислала $60. Через своїх свояків в Галичинї довідала ся Урбанова, що її бувший чоловік не так називає ся, як себе представив в Америцї, та що в старім краю мав уже жінку і 6 дїтий. На донесенє Урбанової окружний суд в Ряшеві казав ошуканця арештувати та при відбувшій ся недавно розправі засудив його на 3 роки тяжкої вязниці.

Зі старого краю.

Львів. — Велику сензацію викликало арештоване під закидом шпіонажі емер. зелїзничого урядника Льва Кшеменецкого, який серед польської суспільности уходив за горячого патріота. Кшеменецкі, діяльний член всїляких всепольських товариств, збірач памяток польської бувальщини, голова кількох філїй польського „Товариства людової Школи", був при своїм польськім патріотизмі рівночасно платним шпіоном-провокатором російської охрани. Кшеменецкі видячи, що полїция має в руках цілком певні докази його вини, признав ся, що був російським аґентом, а виправдував себе в той спосіб, що стоячи в близьких зносинах з російською охраною, хотів в сей спосіб робити добру службу польській справі в Росії. Свої звіти про австрійські військові і політичні справи подавав Кшеменецкі російському урядови під назвиском „Шиманьскі".

— **Еміґраційний скандал в Австрії.** Еміґраційний скандал в Австрії, про який писали-смо в послїднім числї нашої ґазети, прибирає чим раз більші розміри. Крім арештовань численних аґентів „Кенедіен Пасіфік" та суспендованя кількох міністеріяльних урядників, австрійський уряд задумує виступити проти 5 парляментарних послів, які також брали посередну участь при вербованю еміґрантів за море.

На засїданю буджетової комісії парляменту міністер війни зложив звіт, які кроки австрійський уряд задумує почати в справі масової еміґрації, що в однім роцї позбавила край 200.000 молодих людий.

Львів. — Посла Петрицького порішив український парляментарний Клюб виключити з Клюбу тому, що пос. Петрицький не перестав бути еміґраційним аґентом лінії „Кенедіян Пасіфік".

— **Хлопська месть.** Якийсь фактор жид переловив в Перемишлї селянина і з процесом не до виграня спровадив його до канцеляріі одного з тамошних адвокатів. Адвокат процес приняв і програв, наразивши селянина на великі кошти. Селянин лихий на адвоката, а ще більше на фактора, ждав нагоди до мести. І дійсно така нагода лучила ся. Сей самий фактор, йдучи дощевою порою до дому і спішучи ся на „шабас", зустрів селянина, який їхав фірою і присїв ся до него. Селянин, маючи жида на фірі так „маневрував", що скрутив над глубокий рів і так погано його „перекинув" з воза, що жидок потовк ся, не вчисляючи „зимної купелї", в яку жидиско саме під „шабас" дістав ся. По тім всїм заскаржив фактор селянина до суду. Перед судом признав ся селянин, чому виверцув жида в болото. По розправі засуджено селянина на невелику гривну.

— **З краю деспотів.** З Харкова до маєтку князя Ґоліцина їхав автомобілем ґубернатор Катеринич. Коли переїздив через село Лозовеньку, пятилїтна дитина бавлячись кинула грудкою, яка зачіпила о ногу ґубернатора.

Зачалась метушня. Дізнались, що се дитина Колїсниченків і сейчас арештували матір дитини і повезли її 12 верств до становового пристава. Колїсниченко був при роботі, та і його вечерем повели на протокол, але около 3-ої години в ночи його випустили.

Тимчасом війт скликав цілу громаду, бо прийшов приказ, щоби громада перепросила ґубернатора. О 4-ій годині рано приїхав справник Попов і привіз зміст благальної просьби, яку громада ухвалила.

О 7-ій годині приїздить земський начальник Руд і каже, що всї мають підписати ся і на колїнах передати ґубернаторови, коли буде вертати.

Того вже було за багато. Се вже крайна зневага і люди ніяк не хотїли на се згодити ся.

„Цього не буде, казали вони, бумагу подамо, але щоби на колїна... ні!"

Між тим надїздить ґубернатор. Ціле село поздіймало капелюхи, а найвизначнійші селяни виступили з папером, в якім просили вибаченя, що дитина образила ґубернатора. Та ґубернатор відвернув ся і не зупиняв автомобіля. Людий напав страх і вони стали бігти за ґубернатором. По хвилї автомобіль затримано і се письмо вручено. Також батько дитини мусів подати окрему петицію.

„Постанови раз виданої не зміню, сказав ґубернатор. Матір дитини я засудив на 15 днів арешту. Вам вибачаю. Зле пильнуєте дїтий".

І дійсно два тижні посиділа Колїсниченкова в тюрмі.

Одесса. — За почином елисаветградського епископа Анатолія добув редактор одеської чорносотенної „Русск-ої Рѣч-и" Ігор Вольський дозвіл від градоначальника на збиране жертв на підмогу голодуючому населеню галицької Руси. Дозвіл на збиране жертв одержала „Русская Рѣчь" під тою умовою, що 1) збір буде відбувати ся після книги поквітовань, потвердженої канцелярією начальника міста, 2) що будуть опубликовані імена й датки всїх жертвуючих та 3) що по скінченій збірці предложить ся градоначальникови звіт. Коли-б тільки жертви складані Одеситами справді дійшли до рук голодуючих галицьких селян, а то дотеперішні безконечні крадїжи серед російських чорносотенців та фінансові „сделки" наших москвичів не дають ніякої поруки, щоб рублї по дорозі до селян десь не розкотили ся.

Ліско. — Дня 6-го с. м. навістила ліський повіт злива з градом. Потоки виплили з берегів і забрали все по дорозі. З Ліска вертали того дня люди з торгу. При переїзді і переході потоками в Стежницї, Луковій і Тарнаві горішній пірвала вода подорожних. Згинуло 9 осіб. Знайдено тїла пяти осіб в Сянї біля Ліска. Утопив ся управитель дібр з Раджаєва, Ґіра з жінкою, в Луковій знайшли тіло Ганни Одинак з Турянська, в Тарнаві долішній Михайла Мурина, а в Вереминю Федора Соханчика з Рябого. Не найдено трупів чотирох осіб.

Львів. — Митрополит ґр. Шептицький купив двір в Збоїсках за жовківською рогачкою під Львовом. Сей двір був колись власностию руської князівської родини Даниловичів а відтак польського короля Собіского. В новонабутім дворі має повстати школа домашного господарства для руських дїтий.

Чернівці. — Іменованє Українця о. Монастирського архімандритом православної церкви на Буковинї викликало серед Румунів цілу бурю негодовань. Румунам не може в голові поміститися, що на чолї буковинської православної церкви може стояти також Українець, хоч, звісно, Українців на Буковинї більше чим Румунів. Щось як всеполяки проти основаня українського університету, змобілізували ся буковинські Румуни, щоби повалити о. Монастирського з його високого становища. Відбули вони кілька протестуючих зборів, а також румунські сьвященики заявили свій протест проти номінації руського достойника. Дуже підозріле становище займає в цілій справі черновецький митрополит Репта, який вправді лично ще не заманїфестував ся проти іменованя о. Монастирського архімандритом, але його церковні орґани стоять в одній боєвій лінії з румунськими україножерами і заявляють, що митрополит Репта ніколи не давав своєї згоди на таке іменованє.

Золочів. — В справі убитя бл. п. о. Коссака ведесь слїдство дальше: Арештований в Цеброві Іван Кубишин перед кількома роками служив у о. Коссака і в тім часї його обікрав. Хоть о. Коссак зрік ся звороту шкоди, яку мав з приводу сеї крадїжи, то всеж таки суд засудив Кубишина на три місяці арешту. По відсидженю кари Кубишин кількома наворотами вертав до Золочева та старав ся знов одержати службу у о. Коссака, але безуспішно. Сего року по Великодни обікрав Кубишин тамошнього лїкаря д-ра Бендля, а при арештованю найдено при нім довгий ніж. Перед траґічною подією в монастири бачили Кубишина дуже часто в Золочеві. В слїдстві Кубишин не вміє сказати, де був критичної ночи. На Кубишина паде поважне підозріне, що то він доконав убійства. Другий арештований Немилович сидить також в золочівській вязниці. Догадують ся, що убійства на бл. п. о. Коссаку доконано за його намовою.

Львів. — Театральний комітет подає загальний звіт зі стану фондів на будову руського театру у Львові по конець 1912. р. в отсих числах:

Готівка з р. 1911 виносила	86.146.20 К
В роцї 1912 прибуло	2.590.60 „
Разом виносить готівка	88.736.80 К

Крім сего остали ще дві парцелї: одна фронтова під будову театру, а друга положена за нею в кутї і початково призначена на помічничий театральний будинок. Тому, що ся друга парцеля не конче була потрібна для руського театру, театральний комітет спродав її за цїну 17.000 К українському „Музичному Інститутови" і „Боянови" під будову музичної школи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий мони ордер. Мові ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або агента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годне грошей дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх зворотну і не було залучено марок на зворот.

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

УГОРСЬКА РУСЬ.

Загальна гадка у Русинів є, що наші братя живучі на Мадярщині суть вже цілком пропащі для нашої народности, що скорше чи пізніще угорських Русинів удасть ся мадярському урядови змадярщити. Правда, що відносини, серед яких живуть Русини на Угорщині, в великій мірі пособляють стремліням повінційного мадярського правительства до змадярщеня Русинів, не можна однак говорити, що між Русинами на Угорщині нема інтеліґентних людий, сьвідомих своєї народности, та що руський нарід на Угорщині навіть при праці зі сторони сих інтеліґентів не зможе вже удержати ся при руськости. Противно, руський нарід на Мадярщині є глубоко привязаний до своєї народности і свого обряду, так, що лиш троха доброї волі і праці зі сторони наших сьвідомих інтеліґентів на Угорщині, а руське житє наших угорських братів відродить ся. Ось що пише про мадярських Русинів один з галицьких василіянських монахів, о. М. Каровець, який недавно повернув з своєї подорожі по мадярській Руси.

На Угорській Руси жиє майже пів міліона наших братів. Многі з нас стратили вже цілковиту надію на сю часть нашого народу, яка жиє з другої сторони Карпат, над горішньою Тисою і всі уважають сю частину нашого народу пропащою. На жаль за таких мають себе самі наші угорські інтеліґенти. Мені лучило ся говорити з деякими сьвящениками і сьвітськими інтеліґентами. Сьвященики, маючи ще стичність з народом, говорять досить добре по руськи, — тліє в них любов до свого народу, почувають ся до єдности з нами, — раді би взяти сю любов до рідного народу в серця своїх дітий, але на жаль відносини угорські дуже для них неприхильні. В кождім, хто покаже себе Русином, видить Мадяр зненавидженого Москаля, свого найбільшого ворога.

Я говорив з одним професором гімназії — Русином. Він вже дуже слабенько говорить по руськи, хоч каже, що є сином руського сьвященика, оженений з доньою руського сьвященика, — але в дома з нею і з дітьми говорить вже лиш по мадярськи — і признає, що донька його вже не буде уміти навіть говорити по руськи. Так само і сьвященики не говорять межи собою і в родинах инакше як по мадярськи, навіть в присутности нас, Русинів. Лиш одиниці становлять виїмки. А спитаю, чи тут винуватий виключно мадярський шовінізм? На мою гадку, ні! Вини тут самі інтеліґенти. У них за богато страху перед Мадяром, який, що правда, хотів би все змадярщити, але таки не поважив би ся заборонювати Русинам говорити руською мовою.

Мав я нагоду бути в палаті епископа. Сей, хоч каже, Мадяр, однак на стілько панує руську мову, що урядові документи видає по руськи і по руськи підписує ся. Отже виходить з того, що таки можна по руськи навіть урядувати — а не тілько говорити. Навіть руське письмо в північній Угорщині не є так цілком чуже урядникам. В Шатораля-Уйгелі, де є ще руська парохія, я вкинув карку до почтової скриньки — написавши адресу лиш по руськи і картка дійшла до адресата, бо урядник сам при посередности написав на адресі по руськи, — додав ще сам латинськими буквами. Впрочім навіть мадярський уряд позволяє по руськи печатати і видавати руські часописи, — а навіть в Ужгороді (Унґвар) сими днями зачав епископ видавати дві нові часописи по руськи, з чого виходить, що для Мадярів не є так дуже небезпечною руська мова — і вони її не збороняють. Виходить з того, що самі Русини боять ся більше, як треба, або гадають, що вирікши ся свого руського, будуть мати з того більшу користь. Що є не так, — доказом Америка. Там не стоїть над карком угорський урядник — а однак сьвященики угорсько-руські говорять між собою по угорськи.

Причиною неприхильности чи недовіря уряду до Русинів — на мою гадку — се москвофільство угорської руської інтеліґенції. Се знана річ, що Мадяри намятають рік 1848. — і ще в них на памяти про ґенерала Пашкевича, а також і недавно — бо в році 1882. ширено там між Русинами панславізм — через таких агентів Росії як Добрянський, Грабар і др., тому зовсім зрозуміло, що уряд угорський москвофільство, як протидержавний рух, переслідує.

На жаль наші інтеліґенти Русини в Угорщині вірять більше русофільським часописям і брошурам, як нашим народним. Що більше, вони ненавидять — як наші москвофіли — Українців. В розмові зі мною підніс один сьвітський інтеліґент, що ми в Галичині думаємо о якійсь Україні, котрої нема і не буде, та, що ми вирікаємо ся своєї назви Русин і Русь — а хочемо називати ся Українцями. Я мусів довго пояснити йому, що слово Русь може означати дві зовсім окремі нації, а для виріжненя їх є спецификація — Русь-Україна і Русь-Московщина. Дальше пояснив я йому, що фонетика є много користнійша для нас і лекша до науки, як етимольоґія.

Средством до піднесеня руського духа на Угорщині, чи до виратованя від змадярщеня є, щоби руська інтеліґенція на Угорщині стала разом з нами на яснім становищі національнім і покинула москвофільство, яке саме відбирає їй житє. Ми певні, що угорський уряд менше ворожо відносив би ся до Русинів-Українців, як до Руснаків-русофілів. Наші Русини-Українці не мусіли би іти в опозиції до правительства, — могли би бути і опортуністами, як на Буковині, але не були би як доси в підозрінню панславізму, в якім на Угорщині, як і всюди, добачують російську руку.

Для лекшого вивченя своєї рідної мови повинні наші братя Русини на Угорщині завести фонетичну правопись — а через ню матимуть звязь з нами і читати наші часописи, яких тепер не розуміють. Певна річ, що тоді і мова угорсько-руських часописий була би чисто народною — а не мішаниною гуцульського наріча і церковщини.

Епископ ужгородський Папп — хоч змадярщений — є однак досить прихильний Русинам і бажав би піднести своїх вірних. Коли минувшої весни розвела ся аґітація за схізмою, сповняв він обовязок архіпастиря і їздив в загрожені сторони, щоби остерегати нарід перед погубною аґітацією. Не меньше прихильно відносить ся він і до культурного руху серед Русинів. Недавно донесли часописи, що за його почином зачнуть в Ужгороді виходити дві нові руські часописи.

В часї мого короткого побуту в Ужгороді оглядав я палату епископа і катедру. Катедра — се поєзуїтський костел в формі базиліки, з льожами для інтеліґенції. Лад і чистота видніють всюди. Лавки, престоли — чисті, не видно сьмітя або пороху. Проповіди говорять ся тут на переміну — раз по руськи — раз по мадярськи. Службу Б. правлять тут ще по старому, отже при зачинених царських дверях — до причастія приступають стоячи, як у православних.

Епископство Мукачівське зі столицею в Ужгороді має бути винесене до гідности Митрополії, бо се, одно з найстарших греко-кат. епископств на Уграх. Духовний семінар рівнож як катедру і епископську палату подарувала угорським Русинам цісарева Марія Тереса.

На Успеніє відвідав я епископа Антонія. Мене упереджено, що Владика не говорить добре по руськи, тому я лиш звитав ся по руськи — а розмовляв дальше по німецьки. Епископ, чоловік молодий, приняв мене дуже ввічливо. Розпитував мене много про Галичину та про працю галицьких Русинів. Відпроваджуючи мене, говорив по руськи, хоч в почекальні було більше гостий духовних і сьвітських.

Зайшов я також до монастиря, який тут щойно побудували Василіяни. Є се величава будова щєля новітних плянів. В монастирі є катедра теольоґії. Також є тут конвікт для учеників гімназії — на 60 місць. Будова, до котрої допомогло угорське правительство в трох-пятих частях — коштувала майже 500.000 корон.

Я відвідав о. протоігумена Василіян. Сей незвичайно сьвітлий чоловік — розкрив передімною свої пляни. Дуже гарно виражав ся про епископа, в якім тутешні Василіяни знайшли щирого приятеля і оборонця, навіть в справах народних.

Тутешні сьвященики — часто пересиджують у Василіян і тут радять над піднесенєм свого народу. Правда, що Василіяни, се між тутешними Русинами найбільші патріоти — але також богато людий із сьвітського духовеньства бажає розбудити до народного житя наш бідний нарід на Угорщині. Руські питомці говорять чисто по руськи і тут мушу піднести їх красне поведенє і заховане та їх щиру охоту працювати для народа.

Я не трачу зовсїм надії на відродженє нашого руського народу на Угорщині. Коли житє Русинів на Мадярщині поведе ся в русько-українськім дусї, наш нарід відродить ся тут як другі народи Угорщини. Розуміє ся, що москвофільство чи русофілізм нашого народу не відродить, бо хорого треба лічити здоровим, правдивим ліком — а не отруєю.

Гроза заглади нашого обряду в Галичині.

Саме тепер крім иних способів і штучок, які польські верховоди в Галичині видумали на знищенє руської народности в Галичині, польські біскупи і ксьондзи, сфанатизовані ягайлонською ідеєю, з цілою заїлостию кинулись на нашу руську церков та всякими способами перетягають Русинів на латинський обряд знаючи, що з покиненєм своєї церкви, Русин є вже страчений для руської народности. Тому, що всякі урядові і суспільні чинники в старім краю допомагають польським ксьондзам в їх аґітаторській роботі, число переходів на латинський обряд від кількох послідних років значно змагає ся, та починає прибирати для Русинів тріважний розмір. З сего боку грозить нашій народній справі в Галичині дійсно велика небезпека, отже в послідних часах Русини при всяких способностях над тим застановляють ся, якби розбоям польських ксьондзів на нашім народі протиділати. В публичній дискусії, яка з сеї причини вивязала ся на стовпцях львівської ґазети „Руслан", автор статї, стоячий, здаєсь, близько до руських духовних сфер, пише:

Нам треба вислати в тій справі депутацію до Риму і то як найскорше і зажадати, щоби вже раз Престол римський положив конець шовінізмови польського духовеньства, незгідному з духом правдивої католицької Церкви. Коли Русини приступали до унії, не писали просьби, але їх достойники духовні і сьвітські йшли до самого Риму і там устно і на письмі просили о принятє руського народу до зєдиненя. Так само тепер потреба вислати депутацію з духовних і сьвітських достойників, представників нашого народу та безпосередно предложити наші бажаня. Тої справи ми не повинні відволїкати ані на хвилю, бо нам грозить зі сторони польської суспільности заглада нашого обряду і народу. В Римі треба представити цілу правду про польський релиґійний шовінізм і довести, яку він шкоду наносить кат. церкві. Через нього не ціла Русь приняла унію, через нього богато з Русинів хоче тепер відпасти від унії, бо польський шовінізм наносів ся на загладу нашого обряду і народу. Тому скликанє пропонованого конґресу повинно відбути ся як найскорше, але в нїм повинні взяти участь і сьвітські представники нашого народу, щоби римський Престол знав, що є се воля цілого народу.

В тій цїли належалоб зробити анкету з представників зі всїх деканатів по одному, запросити на ню представників всїх народних партій, яким на вірі і обрядї залежить. Там обдумати спосіб, як, коли і де відбути загальний конґрес в сїй пекучій справі, приготовити належито цілий матеріял нашої обрядової мартирольоґії, щоб опісля конґрес міг остаточно рішити, що маємо всї однодушно дальше робити. Факти перетяганя на латинський обряд мають бути подані та взагалї відношенє польського духовеньства до нас, як також поступованє п. к. староств в тих справах повинно бути вірно представлене.

В так важній справі повинен заговорити цілий нарід на вічах, сходинах, щоб його голос почув цілий сьвіт, та щоб був доказом, що нікому не вільно торгувати нашими релиґійними чувствами.

Як Полякам десь там якийсь учитель в Прусах не хоче позволити на науці релиґії відповідати по польськи, то вони з того підносять крик в цілім сьвіті, а коли нас Поляки перетягають на лат. обряд ріжнородними брутальними способами, то ми мовчимо. Досить вже у нас терпеливости. Станьмо вже раз спільно до борби за наш обряд, за наш нарід, бо в противнім случаю зїсть нас одну часть польський шовінізм, а другу зажене в обійми цареславя.

ПЕРЕД НОВОЮ РЕВОЛЮЦІЄЮ В РОСІЇ.

У Росії незабаром має вибухнути нова революція. Се може стати ся через місяць, через пів року, через рік і через два роки, але се тільки питанє часу й стати ся мусить неминуче.

Що вказує на се? Признак є богато, таких, що їх побачив би навіть сліпий. На перше місце треба поставити робітничий страйковий рух. Після періоду високого розвитку робітничого руху в роках 1905 і 1906 настав був затишний період. Робітництво, придушене нагінкою поліції схилило голову й начеб-то мовчки скорило ся своїй долї. Мало не 4 роки чиновництво разом з правительством до схочу знущали ся з робітників, зменшували їм плату, збільшували робучий день, арештували, засилали. За сей час робітництво позбуло ся всього того, що здобуло в попередній боротьбі, й знов повернуло ся до стану робучої худоби. Число страйків падало з кождим роком, а кінчали ся ті немногі страйки здебільщою перемогою підприємців.

Історія має, одначе, свої закони, яких нікому не вільно переступати. Минули перші роки зневіря, й робітництво знова заворушило ся. Починаючи з 1910 р., робітничий рух у Росії знов пішов у гору. Частійше почали виникати страйки, більше робітників почало брати в них участь, частійше страйки стали кінчати ся перемогою робітників. Разом з тим почали виникати й політичні страйки, яких зовсім не було за попередних пореволюційних років. Вже третий рік, як день 1-го мая в Росії сьвяткують десятки й сотні тисяч робітників. Розстріл робітників на ленських золотих промислах відгукнув ся в Росії широкою страйковою хвилею, яка захопила більше 200 тисяч робітників. Суд над севастопольськими матросами також відзначено численними страйками.

Останніми часами робітничий рух став набирати явного політичного характеру. Робітники поруч з економічними вимогами виставляють також вимоги політичні. На вулицях великих міст часто відбувають ся робітничі маніфестації й демонстрації, часто з крівавими жертвами як з боку робітників, так і з боку поліції та жандармів. Тепер ось вже другий місяць тягнеть ся страйк великого числа нафтових робітників у Баку, а недавно був великий трамваєвий страйк у Москві. Стали трамваї, погасло електричне сьвітло. Згодом до них прилучили ся й друкарські робітники, через день ні одна ґазета не вийшла в Москві. У Петербурзі серед трамваєвих робітників також неспокійно, й цілком можливо, що страйк виникне й там.

Загалом кажучи, робітництво в Росії тепер уявляє з себе горючу вибухову масу: досить малої іскри, щоби счинив ся страшний вибух. А що тих іскр не бракує й не бракувати-ме, бо правительство без всякої обережности все більше роздражнює робітників усякими дрібними й значнійшими репресіями, то близький масовий виступ робітництва на політичну арену є неминучий. Отже авангард революції стоїть готовий до бою й тільки чекає слушної нагоди.

Подяка „Рідної Школи" заморській Рідні.

В шкільнім 1911-1912 році виїхав до Вас, Дорогі Земляки, наш Делеґат п. Семен Демидчук з нашого припорученя. При нагоді віч, на яких промовляв наш Делеґат, дали Ви наглядний доказ Вашої любови до рідного краю тим, що складали на фонд „Рідної Школи" в Галичині свої тяжко запрацьовані доляри й центи. Ся Ваша жертва прийшла якраз в пору найкритичнійшого матеріяльного стану українського народа в Галичині, і ми отверто признаємо, що лише Ви, Дорогі Земляки, уратували в минувшім році наші приватні школи.

Не маючи спромоги сейчас по повороті п. Демидчука переглянути всї його записки й рахунки і вислухати його точного звіту, зробили ми се щойно тепер по шкільних вакаціях. Порівнавши його записки з нашими рахунковими книгами, оказуєть ся, що жертв в Америці зложено і прислано разом на суму $15.087.67, з того $5.686.80 в Канаді, а $9.400.87 в Злучених Державах, вчисляючи в те й підмогу Р. Н. Союза (Старого). Стипендії декларованих пп. Рудиком і Крайківським тут не вчислено. На дорогу п. Демидчука видано з узбираних гроший $760.00, чистого отже гроша на „Рідну Школу" зібрано $14.327.67.

Подаючи отсї рахунки до прилюдної відомости наших Земляків за океаном, складаєм отсим рівночасно не лише від себе, але також в імени тих соток українських дітий, які побирали науку в рідних школах, нашу найглубшу і найсердечнішу подяку.

Коли на становищи взаїмної помочи в потребі стануть всї Українцї, без згляду на кордони й океани, що їх розділяють, тодї спільними силами зможемо ми здійснити наш ідеал: визволене вітчини.

Ся спільна ідея нехай присьвічує і вам і Вам, Дорогі Земляки, в нашій спільній праці.

У Львові дня 10. жовтня 1913.

І. Кивелюк, о. О. Ваньо, Л. Сальо, о. Др. Дм. Яремко, Вас. Білецький, Конс. Малицька, С. Демидчук, о. Дамян Лопатинський, Др. Іван Джиджора, о. Алекс. Стефанович, Др. Василь Щурат, Ів. Боберський, Ів. Стронський, Др. Ів. Брик, Микола Балицький.

ВСЯЧИНА.

— Рабункове убійство еміґранта. Недавно найшли по дорозї з Одерберґа до Вірбіц тяжко покалїчене тіло мужчини. На грудях, плечах і карку було яких 20 колених ран, в грудях стремів ніж. На місце злочину прибув поліційний комісар з двома поліційними псами. Один пес підбіг зараз яких 200 кроків полем і там спинив ся та почав гавкати. На сїм місци найдено помняту робітничу книжку, виставлену на імя Томи Малїшевського, уродженого в Петрикові, в російській Польщі. Малїшевський прибув з Маннесдорфа коло Вроцлава до Одерберґа, та явив ся тут у бюрі посередництва праці, щоби дістати місце. А що на разі не було місця, то пішов сам собі шукати праці. І тут приняв собі на провідника мабуть злочинця, що замордував та ограбив його. Поліційний пес шукаючи нюхом за слїдами злочинця, забіг на зелїзничий насип в Грушові і дійсно на основі тих вказївок веліва жандармський вахмайстер арештувати виновника в особі Йосифа Міґалїка, робітника з Бялої. Він дрімав на лавці навіть не позмивавши слїдів крови зі свого одїня. Арештований признав ся остаточно до вини та заявив, що убитому забрав годинник з ланцюшком і продав його за 4 корони.

— Смерть підчас сьвяткованя золотого весїля. В Гелеп, на Угорщині, тому кілька днів сьвяткувало подруже От золоте весїлє. Підчас церковного торжества впав От при вівтарі мертвий. На вид смерти чоловіка жінка зімлїла і вже не вдало ся її привести до житя.

Білгород. — Останних турецьких полонників, які находили ся ще в Сербії, відослано в числї двох тисяч офіцирів, підофіцирів і рядовиків через Скопле до Солуня, де всїли на перевозові турецькі кораблї. Загалом число турецьких полонників інтернованих в границях давної Сербії, виносило 12.000 жовнірів.

Відень — На зїздї лїкарів і природників німецьких у Відни, японський учений др. Гідеро Наґує виголосив відчит, який викликав в лїкарськім сьвіті велике враженє. Темою відчиту був досьвід японського професора над лїченем паралїжу. Опираючись на своїх досьвідах, як також на працях льондонського професора Горалея, др. Наґує висловив можливість лїченя паралїжу при помочи операції.

— Пропав зелїзничий міст. Російський сенатор Меден, ревідуючи сибірську зелїзницю сконстатував, що міст на одній рїцї, побудований коштом 1 міліона рублів, принятий комісією, зовсім не істнував. Списано стоси протоколів, переведено основне слїдство і показало ся, що такого моста зовсїм нїгде не було. Зарядженo арештованє технїчних урядників, котрі будували сей неістнуючий міст.

— Коза з'їла гроші. В одній місцевости під Берлїном лучив ся такий випадок: Селянин продав різникови бугайця за 300 марок. Одержані гроші в трех банкнотах по 100 марок положив селянин на столї, а сам пішов на подвіре, щоби помочи різникови при ладованю. Коли селянин вернув до хати, счудував ся дуже, запримітивши брак 2 стомаркових банкнотів. Підозрінє нало сейчас на козу, котра крізь вікно увійшла до помешканя. Бідна коза заплатила свій гріх житєм. Її забили і дійсно в желудку знайшли кусники банкнотів, а що відчитано ще числа банкнотів, заявили селянинови в банку, що дістане нові гроші в заміну.

— Висвистаний тенор. До дуже комічної сцени прийшло недавно в театрі Вердія в Турині підчас опери „Трубадур". Титулову роль сьпівав тенор Мультадо. В третім акті голос йому відмовив

послуху — чим невдоволеня публика почала свистати. — Розлючений тенор підійшов на перед сцени і закликав людо: „Труси! Хто має відвагу, нехай виступить до бою зі мною!" Безконечний сьміх був відповідю на визов. Тенор на пів божевільний, добув театральну шаблюку, що висіла при його боці, звернув її в сторону публики та став дальше її визивати. Публика клала ся зі сьміху. Наконець тенор цофнув ся за кулїси та і тут так дико поводив ся, що мусїли його звязати. Тоді на сцену виступив другий тенор та серед оплесків публики докінчив представлене.

— Нові дані про відкритє Америки. Один великий історичний журнал, який виходить в Льондонї, подає нові дані про питане — хто відкрив дійсно Америку. До сеї пори панувало загальне переконане, що се зробив Христофор Колюмб, тимчасом нові дані кажуть догадувати ся, що першими гостями Нового Сьвіта були Китайці, які прийшли до Америки через Аляйські острови. Сей здогад опирає ся на таких доказах. Літописи старого Китаю оповідають про мандрівки буддійських місіонарів до якоїсь далекої країни, яка є за морем; сї літописи описують подрібно богато ростин і звірят сеї загадочної землї і сї описи годять ся вповні з ростинним і звіринним сьвітом Північної Америки. Дальше літописи доносять про житє мешканців сеї загадочної країни і подають цїлий ряд детайльних сьвідоцтв, які годять ся вповні з сим, що нам відомо про памятники, житє і звичаї старих Мексиканців. Ще інтереснїйша ся обставина, що і в тепершних часах деякі звичаї і легенди населеня Центральної Америки нагадують сильно китайські. Також всякі скульптури і архітектурні вироби давного Мексика, які маємо перехованї до наших днів, є цїлком схожі з китайськими і годі не добачити їх походженя з Азії. Малі статуї божків, найдені при розкопах в Центральній Америцї, схожі також з індійськими і китайськими божками. Крім сього чимало инших признак (приміром статуї слонів, які були в Азії емблемами Будди) доказує, що всі сї розкопи і т. д. не були случайними і нова теорія, після якої Америку відкрили Китайцї на 1000 лїт перед Колюмбом, набирає наукової вартости.

— Винахід руського переселенця. Едмонтонський Українець Петро Гопський вислав до патентових бюр в Отаві і Вашінгтоні свій винахід, який полягає на сполуцї грамофону з телефоном. Апарат винайдений нашим земляком відповідає в неприсутности властителя телефону, коли він має вернути домів. Аплікацію в обох бюрах принято. П. Гопський роджений 1888 р. в Зеленім (Камінечина), виемігрував 17-лїтним хлопцем з родичами до Канади. Тут спершу працював як робітник убуфлево, відтак був столяром. Опісля кинув сю роботу та пішов до школи, щоби збільшити свої технічні відомости і ось став придумувати нові апарати.

— Будучі люди. Міланський професор Морселї, який викладає антропольогію на тамошнім університетї, оголосив статю, в якій займає ся питанем, як будуть виглядати люди будучих століть. Виводи ученого невеселї! Потомки наші — після його погляду — будуть неякими будь красунями. Професор Морселї переконує, що вони будуть мати передовсїм великі череви. Може бути, що міланський професор має слушність; раз, що все в сьвітї має тенденцію збільшати ся, то чому людські череви не мають повинувати ся сему сьвітовому законови? Дальше, професор заявляє, що і форма черевів буде радикально змінена: у наших потомків будуть череви не овальні як тепер у нас, а зовсїм круглі.

Тому, що нїщо в природі не гине і скількість матерії в сьвітї не зміняєть ся, ясно, що збільшене черевів повинно спричинити зменшене якоїсь иньшої другої части людського тїла. Проф. Морселї говорить без тїни усьмішки на своїм ученім лици, що на ногах у наших потомків буде замість 5 пальців тільки 3. Чому? На якій основі? Де дїнуть ся инші? Професор не пояснює сего, і нам темним людям, приходить ся повірити йому на слово.

Міланський учений не лишив без уваги і гарного пола. Після його сьвятого переконаня будучі жінки уляжуть також серіозним змінам, особливо в області... але тут він подає такі подробиці, яким місце тільки в спеціальнім медичнім журналї. На всякий випадок не хочемо особливо огірчити наших читачок.

Італійські часописи, які помістили статю Морселї, не всї віднесли ся до неї серіозно і поважно. Деякі з них дозволи собою висьміяли прогнозу сумного вигляду будучих людий.

— Новий тип военного корабля. В Англії спущено на воду новий военний корабель „Queen Elizabeth", який своєю конструкцією вводить в житє новий тип корабля. Іменно місто угля введено на тім кораблю як опалове средство певного рода олїй. Англїйцї задумують завести се нове опалове средство в цїлій своїй военній фльотї.

— Хосенний закон. В Румунії заведено закон про примусову асекурацію всїх мешканців краю проти хороби, неспосібности до працї, старости, нещасливих випадків і т. п. Тому, що всїх обовязує сей закон, податок є так низкий, що навіть найбіднїйший може його заплатити, а користи для нещасливих і хорих є відносно дуже великі.

— Похорон у Везувію. Дивний похорон відбув ся сими днями в Італії: покійника похоронено в кратері Везувія. Англїйський льорд Балроф в тестаментї поставив жадане, щоби його похоронити у Везувію. Льорд Балроф — який помер в 63 році житя — посьвятив цїле своє життє дослїдам Везувія, та міг сего року сьвяткувати 40-лїтний ювилей своїх дослїдів. В науковім сьвітї знаний він з численних праць про істоту і вигляд Везувія. Нарисував 60 мап кратерів і означив точно їх величину. По кождім вибуху Везувія цїлими місяцями студіював зміни в кратері. Нераз грозила йому підчас сих дослїдів небезпека утрати житя. Людям, що допомагали йому в праци, позаписував значні леґати. При кінци завіщаня заявив виразно, що хоче, щоби його похоронили в Везувію, в місци, де пройшло його житє. Своє велике майно записав своїм двом братаничам під тим услівєм, що кинуть його тїло до кратера Везувія і вкажуть ся посьвідкою сего дивного похорону. Братаничі сповнили його бажане. В звичайній домовинї перевезено його тїло до Везувія і туг похоронено його згідно з бажанем покійного. Похорон коштував богато, бо полученний був з дуже великими трудами.

— Корабель мерців. Перед недавним часом плив морем француський корабель „Баярд". Нечайно побачили у віддали якийсь чужий корабель. Принятим звичаєм „Баярд" почав стріляти, та пацилюваючий корабель нїщо не відповів. „Баярд" підплив близше та спостеріг, що на палубі корабля нїкогісїнько не видно. Французькі моряки підплили лодками під сей корабель та увійшли на його палубу. Їх очам представив ся страшний вид. По палубі порозкидані нагі кістяки та кусники одїжи. Над кістьми лїтало хмарами морське птацтво. На кораблї найшли ще лише папери, з котрих довідали ся, що сей таємничий корабель мерців зовеь ся „Марльборо" та є англїйським кораблем, що виїхав з Ґлесґова в Англії в 1890 р. з 33 людьми залоги. Коли зложено кістяки, було їх лише 20. Отже 13 людий в якийсь незвісний спосіб счезло. Тайна сього корабля досі не відкрита.

— Вмер зі щастя. Зарібник Франц Саппе в саксоньскім селї Вайперт, батько одинайцятерох дїтий, дістав вістку, що його знакомий в Америцї записав йому 200.000 долярів. Читаючи сю радісну вістку, Саппе почав від великого зворушеня сильно дрожати, почім впав зі стільця і вмер в наслїдок розриву серця. Саппе, який цїле житє переносив саму нужду, не міг перенести так великого щастя.

— Оригінальне придане. На днях віддавав один петербурський грабар свою дочку за гробаря з Кольомни. Перед весїлем дав тесть таке придане зятеви: 200 готових домовин, 4 пари похоронних мар і 18 костюмів з цилїндрами для караванників, а крім сього монополь на один шпиталь.

— Напад циркового медведя. Кривавий випадок лучив ся недавно з одним цирковим медведьом в Бербурзї. Властитель пробуваючого там в гостині цирку має гарного 8-лїтного медведя. По однім представленю завів його до шатра і тримав тут його на линві. За медведем пішли шкільні хлопці, котрі також на представленю були безплатно. Хлопці почали медведя дразнити. Наставляли йому під ніс кусник мяса і в хвилї, коли медвідь хотів його з'їсти, хлопці мясо ховали. Се так розлютило медведя, що він з ревом кинув ся на властителя, вкусив його болючо в руку, а опісля зірвав ся з опони, вбіг на улицю, вкусив в ногу 12-лїтного ученика і пустив ся бічи улицями. За медведем почали бігти поліціянти і були готові його застрілити, але медвідь тимчасом вбіг на міст і на серединї моста станув, а опісля положив ся. Коли зблизили ся люди, медвідь став утїкати і нїяк не хотів дати ся зловити. Наконець принесли з цирку його клїтку, кинули до неї бохонець хлїба, на котрого вид медведище кинув ся до клїтки і так удало ся його вкінци зловити.

— Грім як лїчниче средство. Один з членів російського Товариства лїкарського оголосив цїкаву научну розвідку про лїчничі прикмети пораженя громом. Недавно зістав поражений громом глухий вже старець. Коли старець прийшов з першого переляку до себе, зауважав з радостию, що завдяки громови відзискав давно утрачений слух. В иншім случаю робітник, який від довшого часу не бачив на одно око, в наслїдок пораженя громом несподївано провидів. Російський учений подає також богато случаїв вилїченя паралїтиків через поражене громом.

— Забобонний жених. Говорять, що женщини забобонні і вірять в чари, тимчасом показуеть ся, що і мущини не лїпші. Ось на днях в невеличкім місточку на полудни Франції мав відбути ся слюб. Весела весїльна громада дійшла вже до церкви. На переді йшла дївчина під руку з будучим тестем, а за нею жених — під руку з будучою тещею. Нараз жених вирвав у неї свою руку і став зі всїх сил бічи. Його здігнали, зловили і засипали питанями. Дрожачи зі страху, заявив він що не буде вінчати ся, бо з сусїдної улиці їде до тої самої церкви друга процесія — похоронна. Стріча похоронної процесії приносить нещастє. Він нїзащо в сьвіті не хоче такої сумної признаки для свого подружя. Красше відложити вінчане на другий день. Але в церкві ждав вже сьвященик і все було приготоване. Дївчина обидила ся, а жених дальше упирав ся. Вкінци по двогодинних переговорах, переконуванях, просьбах і грозьбах приспдувано забобонного молодця до вінчаня.

— Барва очий. Найбільше людий мають сиві очи, бо пересїчно 48 осіб на 100 є з сивими очима. Друге місце що до чисельности, занимають люди з синими очима, а відтак слїдують всї инші барви. Найменше людий є з чорними очима. Хотяй дехто приміром уважає чорні очи гарнїйшими від сивих, то досьвіди доказали, що найлїпші очи, то сиві. Звичайно сиві очи найменше підпадають слабостям. З людий, що мусять носити окуляри, найбільше число має брунатні або сині очи.

Відень. — Після розпорядку міністра війни обнижено значно в Австро-Угорщинї услівя здатности новобранців, щоби в сей спосіб одержати більше число асентерованих. І так знижено зріст новобранця зі 155 цм. на 152 цм. Також що до бистроти зору і слуху ставлять тепер менші вимоги чим давнїйше.

Одеса. — На унїверситети в Росії приймають лише деякий процент жидів. Много жидів не маючи иншого способу дістати ся на унїверситет вихрещує ся. Оттак і тепер поверх 100 жидівських студентів вихрестило ся у протестантського пастора в Гельзинґфорсї і подали ся всї о приняте на одеський унїверситет. Заряд унїверситету приняв з поміж них 20, а про решту запитав ся міністерства просьвіти, що має зробити з тими єврейськими протестантами.

Херсон. — Тутешний ґубернатор повідомив начальника південно-західних зелїзниць, що холера в херсоньскім повітї (над Чорним морем) приняла грізні розміри. В бараках померли всї хорі на холеру. З тих, що захорували на холеру, лиш малий процент відзискує здоровлє. Холера ширить ся головно межи салдатами.

— Оса причиною смерти. В Льондонї померла в наслїдок укушеня осою п-ї Молєсворт. Була вона в оранжерії, коли через отворене вікно влетїла оса і вкусила її в шию. Зараз по укушеню шия спухла і заки прибув лїкар, укушена жінка стратила сьвідомість, а небавком опісля померла. Догадують ся, що оса мусїла вперед їсти якісь гнилі відпадки і мала на своїм жалї затроєні птомаїни.

— Скарби на днї моря. Недавно відкрито в двох місцях морського дна скарби з затоплених колись кораблїв, а се в каналї Ляманш, недалеко міста Ґубервіле у Франції і на океанї на західнім побережю недалеко острова Ре. Коло Ґубервіле найшов перед 3 роками один інжінер кілька штаб сріблa, на яких була іспанська печатка з датою 1692. В тім місци мав колись розбити ся корабель, який віз золото і срібло. Тепер шукає там дальше сей інжінер при помочи технічних средств. Як нагорода за працю припаде йому вісїм десятих частий найдених скарбів. Що до скарбу, який має спочивати на днї моря коло острова Ре, є поговірка, що там є скриня, повна золота і дорогоцїнностий, якої вартість виносить сто міліонів. Вона була власностию гр. Сант Павля, котрий утопив ся разом з нею в 1820. р., вертаючи з Америки, звідки утїк в часї революції. Зродила ся чутка, що сю скриню пересунули филї моря на побережа острова Ре. Тут отже звернув тепер внук Сант Павля свої пошукуваня при помочи нурців і відповідних до сего приладів.

Львів. — Русофільська пропаґанда не вгаває. Сего року принято в Холмі в Росії сїм дївчат з Галичини на безплатне виховане. Є се дальші жертви русофільської пропаґанди. До Холму поїхали недавно ще дві селянські дївчини з Джурина, чортківського повіта, по скінченю виділової школи в Бучачи. Сї дївчата, а є їх вже більше по російських містах, мають опісля повернути до Галичини, як учительки російської мови по русофільських бурсах і пансіонах і ширити між нашим народом царе- і православіє.

Петербург. — Замкнено тут з припорученя начальника міста два католицькі заведеня, іменно приют для женщин, хорих на рака і приют для дївчат п. н. „Добрий пастир". Предсїдателем першого товариства був бельгійський посол, а другого, жінка іспанського посла. Власти закидають обом тим товариствам, що їх відвідували постійно єзуїти, яким є заказаний приїзд до Росії.

— Як довго можуть жити дерева? Один з визначних німецьких лїсників Ґерлїке пише в своїй розправі, що оповіданя про якісь тисячлїтні дерева не мають наукової основи. Бо в ніоднім случаю не стверджено з цїлою певностию, щоби якесь дерево дожило більше, як 800 лїт. А дерева, які дійшли до сего віку, веґетують лише і є внутр спорохнавілі. В повнім здоровлю доходять дерева, і то лише жилаві, до лїт 500, а іменно смереки в Швеції і Фінляндії.

Опісля найдовше живучими деревами є смереки, у яких стверджено через обчислене слоїв вік 430 лїт. Модерев сягає 275 лїт.

З листкових дерев найдовше жиє — як загально звісно — дуб. Найстарші здорові примірники дуба числять дещо більше понад 400 лїт, а буки 250.

Границю здоровля у инших дерев можна означити у ясеня на 170 лїт, у березп на 130, у вільхи на 150 а у клена на 250. Найдовше однак живуть, а радше веґетують липи. Приміром липа в Найштадт у Віртемберґії числить що найменше 730 лїт і хоч пень її в серединї спорохнавілий і виповнений муром з цегол, що року покриває ся новими листками.

Трафила коса на камінь.

Стах Бобко був собі не аби який чоловік. Раз якось трафило ся йому перевозити човном через брудну ріку одного недовірка. Учений недовірок, хотячи похвалити ся перед Бобком своєю мудростию а заразом закпити собі з него, питає: — „Знаєте ви, свату, що то є таке фільософія?" — „Нї!" — каже Бобко. — „Ов, як так, то ви стратили четвертину свого житя. А може знаєте що то є ґеольоґія?" — „Нї" — каже сват. — „Ей! то ви стратили половину свого житя. Ну, то може знаєте що про астрономію." — „Також нї, пане". — Ну як так, то ви стратили три чверти свого житя. А може принайменше знаєте... — Ще не докінчив питати, як нараз човно перевернуло ся і оба впали в воду. Тепер Бобко сьміючись з дурного панка, зачав свою мудрість. — „А вмієте ви, пане, пливати?" — „Нї" — відповідає перестрашений недовірок. — „Га, як так, то ви паночку стратили відразу цїле житє". Як вже вчений мудрагель напив ся досить брудної води і зі страху дрожав як осиковий лист, тоді Бобко каже до него: — „Ви, паночку, зіставили менї лишень одну частинку житя за те, що я не знав трех ваших учених слів, а то я виджу, що ви таки цавком нїц не знаєте, бо навіть не потрафите з води виліѕти. Але я дарую вам цїле житє." — Хопив панка за чуб і викинув на беріг.

У військовім шпитали.

Вояк: Пане реґеменстрац, я вмираю...

Лїкар: Зажди, офермо, зараз капелян надійде!

C240

Не може, бо...

— Такий тріскучий мороз, а ви в пальтї, футра не носите?
— Не можу носити футра.
— Чому?
— Бо... не маю.

— Татуню, хто се із мухи вола робить?
— Жінки, моя доню.

Второпна голова.

Було се в одній з народних шкіл, таки в нашій медом і мол... — о! переборщив! — хотів сказати — горівкою і гноївкою текучій Галилеї.

Новий отець катехит заповів школярям, що на слїдуючій науцї релїґії за найлїпшу відповідь дасть школяреви одну корону.

З великою нетерплячкою дочекали ся вкінци школярі слїдуючої лекції. А вже їх цїкавість і нетерплячка дійшла до найвисших границь, коли о. катехит запитав:

— Хто менї з вас скаже, що є найбільшим гріхом?

Івась Семенів підносить руку.

— Ну, скажи Івасю!

— Прошу отця катехити, найбільшим гріхом є — каже Івась — ходити поза школу.

— Нї, сїдай. Се є також гріх, але не найбільший. Ну, хто з вас скаже? — звертаєть ся о. катехит ще раз до школярів.

Зриваєть ся Федь Голопупий і каже:

— Найбільшим гріхом є не любити тата й мами.

— Нїби воно правда, але ще не цїлком дійшов до властивого — зауважує о. катехит і викликує малого хлопчину, що підняв руку в останній лаві. — Ану, скажи ти!

— Найбільшим гріхом, прошу отця катехити, є брехня!

— Дуже добре! — аж сплеснув в долонї урадований о. катехит. — Так є! З брехнї походять всякі инші гріхи і вона є жерелом всього зла. Маєш же тут, мій хлопче, одну корону і скажи менї, як називаєш ся?

— Я називаю ся Шлойми Лайбиш.

О. катехит робить великі очи:

— То ти жид! А щож ти робиш на науцї релїґії?

— Ни, я чув, що можна заробити тут корону, тому я тут остав ся — відповів Шльомко.

Начальник тюрми (до злодія, що відбув кару): Ти повинен відойти віден з твердою постановою нїколи більше тут не вертати.

Злодій: Та постанова така у мене є, лиш як мене знов приловлять?...

В „шляхецкі" спосіб.

Льокай (до польського шляхтича): Прошу ясного пана, щойно був тут кравець з рахунком.

Шляхтич: Щож, полагодив ти з ним?

Льокай: Так є! Він ще не позбирав ся і лежить он під сходами.

Гумор тестя. В однїй з пруських часописий можна було перед кількома днями вичитати таке повне гумору оголошенє якогось різника: „З причини виходу замуж моєї наймолодшої донї можу мою велику вертгаймівську касу вимїняти на меншу".

— З чого жиє тепер той шляхтич Поляковський?
— З даваня „слова гонору".

Влучний здогад.

Синок різника (дивлячись, як батько начиняє ковбаси): Тату, я вже знаю, на що ковбаса має з верха скіру!
Різник: На що?
Синок: Щоби люди не бачили, що пакано в середину.

На стації.

Впсів Мазур із ваґона
На стац'ї „Йордануф",
І побачив отсей напис:
„Для пань" і „Для пануф".
„Нєх то дябел ясни трафі!
Як зе то биць мозе?
Гдзєз для хлопуф такі домек,
Пане кондуктозе?"

— Мамцю, наймудрійше сотворінє се осел?
— Навпаки!
— Дурне?
— Очевидно.
— Як же се погодити? Ви татуня все ослом називаєте, а він же є професором?

Верх. розсїяности.

— Пане доктор, дайте менї сьвідоцтво смерти.
— Для вас, чи для кого иншого?

Позір! Шамокінці! Позір!

Daniel F. Wilson,

републиканський кандидат на поборця податків (Tax Collector) міста Шамокін. є чоловіком визначного характеру а живючи через 21 літ в місті Шамокін не повнив він нічо такого, щоб могло подати в сумнів його характер.

Він все щиро трудив ся для публичного добра, хоч був робітником-майнером. Занимаючи уряд колектора податків показав виборцям, що він потрафив стягнути податки там, де другі колектори не змогли і сей факт досадно свідчить, що його теперішну кандидатуру повинні виборці поперти.

П. Вілзон є чоловіком широко знаний із свого приятельського поведеня. Маючи надзвичайно гарне успособлене він дізнає від своїх приятелів великого поважаня.

Не лиш републиканці, але навіть значне число демократів буде голосувати за ним на дни 4-го падолиста. Віддаючи повне довіря п. Вілзонови, виборці на тім не заведуть ся, бо п. Вілсон щиро працює для публичного добра.

На 3 місяці безплатної проби!.

Даром 40 найкращих співанок!

10 літна порука на письмі!

Даємо до нашої чудесної „INTERNATIONAL" говорячої машини ч. 5 за $1.00 місячної виплати. Не лякаємо ся вислати Вам нашої фонограф на 3 місяці безплатної проби, понеже він є найлiпшою машиною на торгу.

10.000 руських рекордів всегда на складі.

[illegible] 40—

Найбільший „барген", якого ще не бувало!

INTERNATIONAL PHONOGRAPH CO.,
196 E. Houston St., New York.
ІВАН РУДЕНСЬКИЙ, завідатель.

ПЕРШИЙ

Одинокий руський шпиталь

304 E. 14th Street, New York, N. Y.
Телефон: 5237 Orchard

приймає хорих на всякі слабости мужчин, женщин і діти і перепроваджує всякі операції, як приміром: носа, горла, ями устної, уший, грудні, руптур і т. д. — при ужитю найновійших апаратів і застосованю всіх найновійших улiпшень на поли хірурґії і медицини.

Приймає ся жінки на злоги.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ

Найновійші апарати електричні. Взірцева чистість.

Шпиталь отвертий в день і в ночи.

Години офісові: від 11-ої до 3-ої в полудне і від 6-ої до 8-ої вечером. в неділі від 11-ої до 3-ої в полудне.

Др. ІВАН СМІТ.

ЗЕМЛЯНИ! Удавайте ся в кождій слабости з цілим довірєм до шпиталя свого краяна Д-ра Івана Сміта, сина знаного руського бізнесмена з Mahanoy City, Pa., а можете бути певні, що відзискаєте здоровлє в якнайкоротшім часі.
35—

ДАРОМ 3-місячна проба 24 руських пісень.

$60 ФОНОҐРАФ ЗА $29.

$1.00 місячно

Коли Ви купуєте у нас фоноґраф, то Ви купуєте впрост від КОМПАНІЇ а не від АГЕНТА, котрий має на нім великий заробок і не може Вас вдоволити так, як ми.

Фоноґраф, який всі агенти продають за $60, наша КОМПАНІЯ продасть Вам його за $29 і дасть Вам 24 найкрасніх руських або польських пісень ДАРОМ, які можете собі вибрати з нашого катальоґа.

Ми продамо Вам сей фоноґраф на сплату по $1.00 місячно, і дамо Вам ґаранцію на 10 літ. Пишіть до нас по руськи або по польськи, а ми сейчас вишлемо Вам наш красний катальоґ зовсім ДАРОМ, в якім побачите наші $20 і $29 дарові ФОНОҐРАФИ.
40—

ROYAL PHONOGRAPH CO.,
91 E. 4th Street (Dep. H.) New York, N. Y.

ПОЗІР, РУСИНИ! 36-48

Ст Цембрівський

РУСЬКИЙ МУЗИКАНТ

приймає запрошеня на всякі забави, весіля, бали, представленя, концерти і т. д.

Адреса:
414 E. 9 St.
Door No. 20
NEW YORK.

Російсько-Американська Лінія

Russian American Line
Pier 31st Street, Brooklyn, N. Y.

Найдогіднійша корабельна лінія поміж Росією і Америкою, удержуюча найбільші, найгарнійші і найскорші російські почтові нові двошрубові кораблі, як:
„РОСІЯ" 16.000 тон, „КУРСК" 13.500 тон, „ЦАР" 13.000 тон.

До Ротердаму 9 днів, До Лібави 11 днів (без пересідани)

$31.00	— III класа —	$33.00
$45.00	— II класа —	$50.00
$65.00	— I класа —	$75.00

ВІДЇЗД КОЖДОЇ ДРУГОЇ СУБОТИ.

Звертайтесь по інформації до наших аґентів або до ґенерального заступника:

A. E. JOHNSON & CO.
27 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.
Telephone: 2850—2851 Rector.

Проч з бритвами!

Наш порошок усуває сейчас волосє з твари, бороды і де би не було, без жадного болю, не лишаючи жадних слідів по собі. Висилаємо пачку того порошку за 1 долар, пробні дози за 50 центів. Пришліть 1 долар через моней ордер або в реджістрованім листі або почтовими марками, а ми сейчас вишлемо порошок з поясненєм, як його уживати.
39—

Адреса:
Dr. BELLIN'S CO.,
55 DELANCY ST., NEW YORK.
Потреба аґентів.

ДАРОМ! ДАРОМ!

СЕЙ РЕКОРД ПО ОДНІЙ СТОРОНІ З ПІСНЕЮ, А ПО ДРУГІЙ З МУЗИКОЮ, ВИШЛЕМО ЦІЛКОВИТО ДАРОМ КОЖДОМУ, ХТО МАЄ ФОНОҐРАФ.
44—47

HOFFMAN BROS
77 Second Ave New York, N. Y.

R. J. Glick Аґент асекураційний від огня.
Офіс находить ся
WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

Терплячим на
РЕВМАТИЗМ,
болї в крижах, ломане костий, корчі і невральґію припоручаємо

ANTY-BOLI

МАСТЬ
БІЛЬ ЗАРАЗ УСТУПАЄ.

Тисячі подяк суть нашою ґаранцією.

Ціна одної рурки почтою 65 цт. Дві рурки $1.10.

Виробляємо Матичні капли (девять родів), Живокост-Лінiмент, Грудний бальзам і много инших ліків.

Пишіть по катальоґ.

Адреса:
PREBOL'S PHARMACY,
Руська Аптика, 12-15
156 PASSAIC ST., PASSAIC, N. J.

Лише для мущин!

ХОЧЕТЕ ВІДНЕСТИ ДЛЯ СЕБЕ В КОРОТКІМ ЧАСІ ВЕЛИКУ КОРИСТЬ?

Пришліть нам своє назвиско і адресу та 4 одноцентові марки почтові, а отримаєте від нас лист з інформацією о розпочатім добре процентуючім ся для Вас інтересі. Адреса: 44-47

INFORMATION DEPT. S,
25 Church St, Room 114,
NEW YORK CITY, N. Y.

Д-ра Ріхтера
Pain-Expeller

Усуває всякі болї як: ревматизм, подаґру і невральґію. Є помічним средством проти паралїжу суставів і мускулів, як також на звихненя і легкі рани. Скоро усуває перехододу, інфлюенцу і болї горла. Запобігає запаленю легких, усуває докучливі болї грудий, голови і зубів.

Чотири до пятъ крапель до одної склянки води дасть Вам знаменитий лїк проти всяких долеглиностий горла.

Уживаючи стало 4 краплї до одної шклянки води, усунете корчі жолудкові і зле травлєне.

Сей правдивий лїк находить ся тільки в такій коробці, яка тут представлена.

Вистерігайтесь численних наслідувань.

25 і 50 цнт. бутелька у всїх аптиках.

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St, New York, N. Y.

---

1 ДОЛ. МІСЯЧНО!

Чому б не мати в своїм домі ґрамофон, при помочи якого можна почути рідні пісні, музику і танцї.

Наколи хочете бути всегда вдоволені, звернїть ся лиш до нашої фірми, яка істнує 15 лїт і здобула собі славу в цілій Америці і Канаді.

Ось сей ґарантований на десять лїт ҐРАМОФОН з 20 руськими піснями, котрий дотепер продавано по 35 долярів, ми продаємо тепер **лиш за $21.50**

Пришлїть тілько $5.00 задатку, а ми вишлемо Вам сей прекрасний інструмент.

Маємо на складї великі ґрамофони, які продаємо на сплати по 1 дол. місячно. Маємо також на складї ріжнородні інструменти.

Жадайте нашого подрібного безплатного катальоґу. 40—43

Greater New York Phonograph Co.,
308 Grand St., New York City.

Від найбільшого дому до найменшої хатчини

Все найдесь зимний кутик, який потребує осібного опаленя.

Пец Perfection Oil Heater дає Вам тепло, де його хочете і коли його захочете.

Пец сей є все до услуги — лиш черкнїть сірник, а в однїй хвили він горить.

PERFECTION
SMOKELESS
OIL HEATER

Велика вигода в зимній порі.

STANDARD OIL COMPANY
Paterson, Jersey City (New Jersey) NEWARK, Trenton, Camden

Нема диму анї сопуху а наповнений одним гальоном нафти, горить девять годин.

Має нїклеві окладки; поливаний темно-синий панцир або з чистої сталї.

Дістати мож у всіх продавців.

S. DATTNER

С. Датнер з Ню Йорку, знаний як один зі знаменитих польських писателів і загально відомий серед славянських націй в цілих Сполучених Державах як щирий патріот, поручає всім „HASSAN" циґаретки. П. Датнер, який є також визначним банкиром, говорить:

„HASSAN" циґаретки після моєї гадки суть знамениті. Вони суть також дешеві. Вдоволяючий запах і легкість сих циґареток є не до порівнаня — навіть з найдорожшими циґаретками. Я все поручаю сї циґаретки своїм краянам".

HASSAN
CORK TIP
THE STANDARD OF AMERICA
PUSH THIS END

5¢

„THE STANDARD OF AMERICA".

ПОЩО ДОВШЕ ЗВОЛІКАТИ?

Чи бачите сю фотоґрафію? — Се частина тих Русинів, які закупили для себе землю на руській кольонії коло міста Мілвіл, Н. Дж. Усіх тих кольоністів є вже доси поверх 230 фамілій, а з кождим днем се число росте і небавом усі землі на руській кольонії зістануть геть розкуплені. Хто з наших Родимців бажає тихого та супокійного житя, хто не хоче робити на других а на себе самого, хто хоче бути своїм власним паном, у своїй власній хаті, — сей не повинен зволїкати з уладженєм своєї будучности, а таки зараз поїхати на місце і оглянути своїми власними очима сю руську кольонію. Осінь — се найвідповіднійша пора на оглядане і купно земель, бо через зиму можна собі поробити якісь певні пляни дотично господарки на купленій собою фармі. Земля у Мілвіл є дуже урожайна, а по місцевих фабриках заробляють наші люди від $1.50 до $2.50 денно. Богато наших кольоністів розпочали вже будову своїх хат та потрібних господарських будинків і з найблизшою весною розпічнеть ся тут живий рух, кипуча фармерська праця. Місцеве руське товариство під назвою „Рутеніен Нешенал Сівік Асосіейшен" має вже стейтовий чартер і в недалекім часі возьме ся до будови Руського Народного Дому, що буде стояти на дарованій Компанією землї. Окрім того розпічнеть ся небавом будова церкви і руської школи. Публичні школи аж до Гай Скул включно находять ся в місци. По щож отже тиняти ся десь-там по далеких Вестах, коли тут з малим засобом готівки можна відразу стануть на ноги. Користайте, Родимці, з нагоди і голосіть ся до нашого офісу безпроволочно, бо пізнійше будете жалувати. В нашім бюрі занимають місця Русини, тож легко Вам довідати ся про ті землї, які ми по дуже дешевій цінї і на дуже легких та корисних условях продаємо.

Пишіть або зголошуйте ся особисто на отсю адресу:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
476—478 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

Л. Н. Толстой.

ЧОМУ ЛЮДИ ЗАДУРМАНЮЮТЬ СЯ?

(Переклад з російської мови).

I.

Що се є такого уживанє задурманюючих средств — горівки, пива, вина гашиша*), опіюм**), тютюну й других менше розповсюднених отруй: етеру, морфіни, мухомора? Від чого воно почалось і так скоро розповсюднилось і розповсюднюєть ся між всякого рода людьми, дикими й цивілізованими? Що се значить, що скрізь, де лиш не горівка, вино, пиво, там опіюм або гашиш, мухомор і инші, тай тютюн скрізь?

Нащо людям треба задурманювати ся!

Запитайте в чоловіка, нащо він почав пити вино і пє? Він відповість вам: „так, приємно, всі пють", та ще додасть: „для розради". Декотрі-ж ті, котрі ні разу не задали собі труду подумати про се, чи добре чи зле се, що вони пють вино, додадуть іще, що вино виходить на здоровлє, додає сили. Значить, скажуть неправду, котра давно вже доказана.

Запитайте у курця, чому він почав курити тютюн і курить тепер, а він скаже так само: „так, з нудьги, бо всї курять".

Так мабуть скажуть і ті, що уживають опіюм, гашиш, морфіну.

„Так, знудьги, для відради, всї се роблять".

Але-ж добре є також *так з нудьги для відради*, тому що *всї се роблять*, — вертїти пальцями, свистати, сьпівати пісні, грати на дудці і т. п., то значить робити що-небудь таке, для чого не треба тратити ні природних богатств, ні затрачувати великих робітних сил, робити се, що не приносить очевидно зла ні собі ні другим. А для виробу тютюну, горівки, вина, гашиша, опіюм, часто серед людности, котра не має землі, заняті міліонові простори лїпших земель засївами жита, бараболї, конопель, маку, винограду, тютюну, — (а все на задурманюючі средства) і міліони робітників — в Анґлії 1/8 цїлого населеня — заняті цїле житє фабрикованєм сих задурманюючих отруй. Окрім того употріблюванє сих средств є очевидно шкідливим, спричинює страшні, звісні і признавані всїми нещастя, від котрих гине людий більше ніж від усїх воєн і зарazливих недуг разом. І люди знають се: і се не можливо, аби се робилось *так*, з нудьги *для відради*, тому лише, що *се усї так роблять*.

Тут буде щось иншого. Без'устанно і скрізь стрічаєш людий, що люблять своїх дїтий, котрі в нуждї і недостатках а для котрих вони готові принести всякого рода жертви — а тимчасом сї родичі витрачають на горівку, пиво, вино або на тютюн та опіюм тільки, що за се могли-б покормити бідуючих та голодуючих дїтий, та ухоронити їх від недостатку. Коли-ж чоловік маючи до вибиру нужду і терпіня своєї родини, котру він любить — і повздержанє від одурманюючих средств і вибирає се перше, то побуджує його до сього щось більше важного, ніж се, що *всї так роблять* і що се так приємне. Очевидно, що робить ся се не *так з нудьги, для відради*, а що є до сього якась більше важна причина.

Причина ся, наскільки я умів поняти її із розвідок про сю справу і спостереженями над иншими людьми, а особливо над самим собою, коли я пив вино і курив тютюн, — причина ся, після моїх спостережень, отся.

В періоді сьвідомого житя чоловік часто може спостерегти в собі дві відрубні істоті: одна сліпа, чутлива, і друга — видюча, духова. Сліпе сотворінє-чутлива істота їсть, пє, віддихає, спить, плодить ся і ворушить ся, наче машина: видяче сотворінє-духова істота звязана з сотворінєм, сама нічого не робить, лиш оцінює діяльність істоти сотворіня сим, що годить ся з ним, коли одобрює сю діяльність, і розходить ся з ним, коли не одобрює діяльности.

Видючу істоту можна порівняти із стрілкою компаса, що вказує одним кінцем на північ, а другим протилежним — полудне і прикритою поздовж пластинкою, не видною доти, доки се, що несе на собі стрілку ворушить ся по її напрямі і виступає та стає видною, як скоро се, що несе стрілку, відклонюєть ся від вказуваного стрілкою напряму.

Цїлком так само має ся річ з видючою духовою істотою, котрої обяв називаємо в звичайній мові голосом совісти — сумлїня. Сумлїнє наче та стрілка в компасови все показує одним кінцем на добро, другим протилежним — на зло. І ми сліпі до того часу, доки не відхилюємо ся від того напряму, який дає нам ся істота, т. є. від зла до добра. Але вистане зробити поступок противний напрямови совісти, тоді з'являєть ся сьвідомість духової істоти, котра вказує, що діяльність істоти-сотворіня відвернулась від напряму, вказуваного совістю. І як моряк не міг би продовжати роботи веслами, машиною або вітрилами знаючи, що він пливе не туди, куди йому треба, доти, доки він не дав би своїй плавбі напряму після стрілки компаса, або не закрив бі від себе її відхилєнє, так само і кождий чоловік, почувши роздвоєнє своєї совісти з житєвою діяльностю, не може продовжати тої діяльности доти, поки або не приведе її до згідности з совістю, або не закриє від себе докорів совісти о неправильности житя істоти сотворіня.

Цїле людське житє, можна сказати, складаєть ся лиш з сих двох діяльностий: 1) приведеня своєї діяльности в згоду із сумлїнєм і 2) закриваня від себе вказувань своєї совісти для можливости продовженя житя.

Одні роблять се перше — а другі — друге. Для осягненя першого є лиш один спосіб: моральне просьвіченє — побільшувати в собі осьвіту і увагу на се, що вона осьвічує. Для другого — для закриття від себе вказувань совісти — є два способи: внішний і внутрішний. Внішний спосіб знаходить ся в занятях, котрі відвертають увагу від вказувань сумлїня: внутрішний — полягає на затемненю самої совісти.

Як може чоловік сховати від свого зору лежачу перед ним річ двома способами: внішним, коли відверне зір на другі, більше вразливі річи, або коли затрупить очі — так само і вказуваня своєї совісти може чоловік закрити від себе двоякими способами: внішним, коли відверне увагу всякого рода занятями, заходами, забавами, гулятикою і внутрішним — затемнюючим сам орґан уваги. Для людий з тупим ограниченим моральним чувством — звичайно цїлком достаточно внішних відвернень від сього, щоби не бачити вказувань совісти о неправильности житя. Але для людий морально-чутливих такі средства не вистарчають.

Внішні способи не цїлком відвертають увагу від сьвідомости розладу житя з жаданями совісти. Ся сьвідомість перешкоджує в житю. І люди, щоби мати промогу жити, кидають ся до непохибного внутрішнього способу затемненя самої совісти, котрий лежить в сїм, що затроюють мозок задурманюючими средствами.

Житє не таке, яке повинно бути по вимогам совісти. Повернути житє відповідно до сих вимогів нема сил. Розривки, котрі відвертали би від сьвідомости сього розладу житя — недостаточні, або вони вже проїлись і ось для того, щоби мати промогу продовжати житє, не дивлячись на докори совісти о неправильности житя, люди затроюють, застановляючи на якийсь час його діяльність, сей орґан, через котрий проявляють ся докори совісти. Се цїлком так, наче-б чоловік затрусив би нарочно око, закрив би перед собою се, що око хотїло-б бачити.

II.

Але не в смаку, не в задоволеню і не відрадї лежить причина всесьвітного розповсюдненя гашиша, опіюм, вина, тютюну, а лиш задля потреби закрити від себе докори совісти.

Іду я раз вулицею і проходячи по-при галакаючих фірманів, чую, говорить один другому:

„Звісне діло — тверезому соромно!"

Тверезому соромно се, що не соромно пяному. Сими словами висказана дїйсна основна причина, із за котрої люди кидають ся до одурманюючих средств. Люди заживають сї средства, щоби не було соромно після того, як зроблять проступок противний совісти, або і для того, щоби привести себе в стан, в котрім можна зробити проступок, противний совісти, але до котрого тягне чоловіка його житєва природа.

Тверезому страшно їхати до неморальних женщин, соромно вкрасти, соромно убити. Пяному-ж нічого не соромно. Тому, коли чоловік хоче зробити проступок, котрий совість йому заборонює, він задурманюєть ся.

Тямлю, як поразили мене зізнаня кухаря, котрого судили за замордованє моєї своячки, старшої пані, в котрої він служив. Він оповідав, що коли він прогнав свою любовницю — служницю тої пані — і настав час приступити до страшного дїла, він пішов з ножем до спальні пані, але почув, що тверезий не може виконати задуманого дїла... „Тверезому соромно". Він вернув ся, випив дві шклянки приготовленої вперед горівки і лиш тоді набрав відваги до повненя злочину.

Девять десятих проступків сповняють ся так: „випивши на сьміливість!"

Половина упавших морально женщин стаєть ся такими під впливом алькоголю. Майже всї відвідуваня непотрібних домів (розпусти) роблять ся в пянім станї. Люди знають сю прикмету алькоголю заглушувати голос совісти і сьвідомо уживають його до сеї цїли.

Не досить того, що люди самі задурманюють ся, щоби заглушити свою совість, — знаючи, як дїлає алькоголь, вони бажаючи заставити инших людий зробити проступок, противний їх совісти, умисно задурманюють їх, орґанізують задурманюванє людий, щоби позбавити їх совісти. На війні напоюють жовнірів все, коли треба іти на баґнети, або шаблї. Всї французькі жовнїри на севастопольських штурмах бували напоювані, пяні.

Всїм відомі люди, котрі в наслїдок проступків, вибили ся, як то кажуть з круга, котрих мучить совість. Всї можуть замітити, що неморально живучі люди більш від других склонні до одурманюючих средств. Розбишацькі, злодїйські ватаги, проститутки — не живуть без алькоголю.

Всї знають і признають, що уживанє задурманюючих средств буває наслїдком докорів сумлїня, що при відомих неморальних професіях задурманюючі средства уживають ся для заглушуваня совісти. Всї також думають і признають, що уживанє задурманюючих средств заголомшує совість, що чоловік пяний спосібний на проступки, про котрі він тверезий не посьмів би й подумати. Всї з сим годять ся, але — чудне діло! — Коли в наслїдок уживаня задурманюючих средств не являють ся такі проступки, як злодїйство, убійство, насильство і т. п., коли мимо уживаня задурманюючих средств люди не поповнять страшних злочинів, а як ще до того, средства сї уживають ся людьми, котрих не уважаємо проступниками, а котрі уживають сї средства постійно, але умірковано, — то чомусь то люди є сего переконаня, що задурманюючі средства не дїлають на совість, заглушуючи її.

Так думаєть ся, що коли статочний чоловік щоденно перед кождою їдою випє чарку горівки а по їдї шклянку вина, Француз своєї полинової наливки, Анґлієць — свойого портвайна і портера, Німець — свойого пива, а статочний Китаєць викурить свою умірковану порцію опіюм і при тім усїм куренє тютюну — робить ся тільки для вдоволеня і нічого не впливає на сумлїнє людий.

Думаєть ся, що коли після того звичайного задурманюваня непоповнено проступку, крадежи, убійства, а звісні проступки немудрі, то сї проступки повстали самі з себе і не були викликані задурманюванєм. Припускаєть ся, що коли сими людьми не поповнено тяжкого злочину, то для них нема причин заголомшувати свою совість і що се житє, яке вони провадять, віддаючи ся постійному задурманюваню себе — є житєм вповні гарним і було би таким самим, хоч би сї люди і не задурманювались. Думаєть ся, що постійне уживанє задурманюючих средств ні трохи не затемнює їх совісти.

Не дивлячись на се, що кождий з досьвіду знає, що від уживаня алькоголю і тютюну настрій змінюєть ся і перестає бути соромним се, що без побудженя алькоголем було би соромним: що після кождого, хоч би невеличкого докору совісти так і тягне до якого-небудь дурмана, і що під впливом задурманюючих средств трудно обдумати своє житє і своє положенє і що постійне й умірковане уживанє задурманюючих средств спричинює таке-ж фізіольоґічне дїланє, як одночасне неумірковане, — людям, що умірковано пють і курять, здаєть ся, що вони заживають задурманюючі средства цїлком не за-для заглушеня своєї совісти, а тільки для смаку і задоволеня.

Але треба-б лиш серіозно й безпристрастно, не виключуючи й себе, подумати про се, щоби зрозуміти, що: по перше, коли уживанє задурманюючих средств з разу в більших розмірах заглушує совість чоловіка, то постійне уживанє сих наркотиків повинно спричинювати те саме дїланє, бо задурманюючі средства дїлають фізіольоґічно все однаково, все побуджуючи, а відтак притуплюючи діяльність мозку — чи вони будуть приняті в більших або менших порціях. По друге, коли задурманюючі средства мають прикмету заглушувати совість, то вони мають се завше — і тоді, коли під впливом їх поповняєть ся убійство, крадїж, насильство і коли під їх впливом висказуєть ся слово, яке перед сим невисказало-б ся, думаєть ся і почуваєть ся се, що не думалось би і не почувалось без сих средств. По третє, коли уживанє задурманюючих средств потрібне для того, щоби заголомшити совість злодїїв, розбійників, проституток, то воно так само потрібне людям, котрі роблять такі дїла, які осуджує їх совість, хочби сї дїла були признані за законні і чесні иншими людьми.

Одним словом, не можна не зрозуміти сього, що уживанє задурманюючих средств в більших або менших розмірах, часово або постійно, в висшій або низшій клясї викликуєть ся одною і тою самою причиною — потребою заголомшеня голосу совісти, для того, щоби не бачити розладу житя з домаганями сьвідомости.

(Конець буде).

---

*) *Гашиш* є се як би живиця з конопель, що ростуть в полудневій Азії. Сю живицю курять тамошні мешканці в люльках. Гашиш є средством дуже задурманюючим і трійливим.

**) *Опіюм* є се теч із зелених маківок. В полудневих краях, особливо в азійських, уживають люди опіюм замісць тютюну. Опіюм має в собі ріжні отруї, а між ними дуже страшну, що називаєть ся *морфіною*. — *Прим. перекл.*

Клєптоманія.

Чи істнує дїйсно який невиясненний потяг до крадїжи, звісної під назвою клептоманії, чи се може тільки винахід божевільних лїкарів, а одночасно знаменитий претекст для оборонців, який віддав вже нераз не малі прислуги їх клїєнтам? Хто шукає відповіди на се питанє, находить її в найновійшім зошиті „Вестерманнс Монатсгефт-і" за вересень, де др. Л. Шольц подає інтересну студію „Про клептоманію".

Після нього тзв. клептомани є звичайно нервовими, гістеричними, або психопатичними людьми. Се слабі, податні натури, які легко мучать ся і піддають ся всяким хвилевим вражінням. Заведіть приміром таке податне сотворінє до великого склепу. Тут лежать всякі скарби, яких пожадає людське серце, а які не так дуже тяжко вкрасти. Цїла штука вистав великих маґазинів лежить в сїм, щоби дїлати на великі маси людий, які до них часто навідують ся або оглядають склепові вистави. При огляданю таких дорогоцїнностий будить ся мимоволї навіть в груди дуже чесного чоловіка бажанє мати сї предмети; голова слабодушного чоловіка аж роїть ся нераз від злих думок, бо йому здаєть ся, що ніхто не зверне уваги, коли він сховає якийсь предмет до кишені, тим більше, що в склепі повно людий, криків, біганини і т. д. Вистарчить тільки сягнути рукою, а бажаний предмет — по його думцї — опинить ся в його кишени і буде на віки його власностию! Сї думки не дають чоловікови спокою, коли бачить, що є добра нагода якийсь предмет вкрасти. Він бачить, що одні люди входять, а другі виходять, чує оклики подиву, розмови, метушню і т. д. Осліпляє його маса ясних лямп, запахів і т. д., а його нюх і слух відмовляють йому майже послуху: одним словом він чуєть ся дивно перемученим.

— Якось так напало мене, я стратив голову, я не знав що роблю, менї здавало ся, що якийсь голос казав менї: „бери, бери" — ось як оправдували ся всї сї, яких зловлено на горячім вчинку. Одна клептоманка схарактеризувала свій стан перед крадїжию так: „В сїй хвилї почувала ся я так, якби я була без змислів. Думок я не могла ніяк упорядкувати і для мене не істнувала дїйсність; я не знала, де я і відчувала якийсь дивний непонятний страх, а піт спадав з мого чола каплями".

Причиною крадїжи клептомана є дуже рідко біда, звичайно сильна жадоба. Звісна річ, що женщини з найвисших кругів займають ся нерідко сим „спортом", а муж такої нещасної довідуєть ся про її нахил звичайно тоді, коли бачить, що вона живе понад стан, а не вміє подати жерела, з якого черпає свої доходи. Очевидно такі випадки належать до щасливійших: частїйше лучаєть ся, що приходить до скандалу, а то й компромітації, яку не легко затушувати.

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАНЯ.

Бібліотека „Доброї Новини". Під таким наголовком появило ся у Львові нове книжкове видавництво, яке з Новим Роком 1914 має перемінити ся в періодичне місячне видавництво, яке подавати буде популярно наукові, суспільні та белетристичні твори. Дотепер вийшли з друку і продають ся осьтакі книжки:

Ч. 1. С. Дінштайн: „Хто з чого жиє?" Ціна 20 с.

Ч. 2. „Чи є тепер панщина?" Оповіданє. Ціна 20 с.

Ч. 3. „Як повстав сьвіт?" З 13 образками. Ціна 20 с.

Ч. 4. „Скритий ворог". Ціна 10 с.

Наші передплатники, покликуючи ся на пану часопись, дістають книжочки Бібліотеки „Доброї Новини" значно дешевше, бо за перші три книжочки платять лише по 15 с. за одну. Гроші можна посилати і почтовими марками. — Замовленя і гроші посилайте просто на таку адресу: „Добра Новина", у Львові, ул. Скшинського ч. 4.

„Добра Новина", просьвітно-наукова та суспільна часопись для працюючого люду, виходить у Львові що два тижні. Річна передплата виносить в Америцї і в Канадї 2 доляри. Зміст найновійшого (16-ого) числа такий: Іван Франко: Голод. Уривок з поеми „Різуни". — Що чувати в дома і на чужині? — А. Богданов: Що таке „кляса"? — Звідки взяла ся земля? — Гайнріх Келєр: Мораль (повість). — З балканської війни: Напад неприятеля на воєнний шпиталь (образець). — М. Кірчинський: В днях боротьби. — Микола Чайковський: Як люди лїчають? — Державні довги Австрії. — Що кажуть про горівку лїкарі і дослїдники? — О. Вуячний: Зірвав ся сильний вітер... (нарис). — Всяка всячина: 1) Статистика населеня Европи. 2) Усипляючі кулї. 3) Сїм чудес новійших часів. 4) Границї житя. — Переписка „Доброї Новини". — Для спорту. — Оповістки. — Адреса редакції та адмінїстрації така: „Добра Новина", у Львові, ул. Скшинського ч. 4. — Числа на оказ посилаєть ся кождому, хто подасть свою адресу.

„300-лїтний ювилей панованя російських царів Романових". Кровава історія російських царів-псарів, як їх називав Шевченко. Дуже цікаве і займаюче. Радимо перечитати кождому. Ціна 20 с. Замовленя і гроші (можна посилати й марками) посилайте на таку адресу: „Добра Новина", у Львові, ул. Скшинського ч. 4.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, West Ave. & Beech St., Mt. Carmel, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Біляк, 1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, 553 John St., Whiting, Ind.
Стефан Миляжович, 193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова, 527 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, 720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, 56 Sussex St., Jersey City, N. J.
Петро Мотало, 1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, 11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, 237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стетневич, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Засідатель „Свободи":
Андрій Савка, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просвітна Комісія.
Др. В. Сіменович, предсідатель, 4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр, 135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр., 714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог, 550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко, 147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський, W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, 68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що відділ 351 Р. Н. Союза, в Bridgeton, N. J., зістав з днем 28. жовтня (October) 1913 р. згідно з § 153 статута Р. Н. Союза в Америці виключений з нашої організації.

Дано в McAdoo, Pa., дня 28. жовтня 1913 р.

Дм. Капітула, гол. предс. Р. Н. С.
Мих. Угорчак, г. рек. секр. Р. Н. С.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінгів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належить ся за ті оголошеня треба слати наперед.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. сьв. Володимира, від. 108 повідомляє всіх Русинів, які живуть в Ню Йорку і околиці, що будемо приймати до Братства нових членів через цілий місяць падолист без оплати вписового. Всі кромі гр. Р. Н. Союза після статута. Бр. сьв. Володимира найбільше і найстарше зі всіх нюйорських Братств, числить 180 членів. Виплачуємо точно запомогу для хорих або ушкоджених членів, 5 долярів тижнево, удержуємо доктора, який членів Братства лічить зовсім безплатно. Посмертне в кождім часі виплачуємо. Тому таке Братство без ніякого розмету членів. Ті Русини, які доси не записались до жадного Братства, мають тепер як раз найліпшу спосібність вписати ся до Бр. сьв. Володимира, бо через якийсь час будемо приймати нових членів без оплати вписового. Братські мітінги відбуваємо кождого місяця в третю суботу по першім о год. 8. вечером, в галі п. Мілера, 134 Ест 7-ма ул., Ню Йорк. Бр. сьв. Володимира має свої прапори і свій власний чартер. Русини Ню Йорку! Вступайте численно до нашого Братства а не пожалуєте сего. Зголошувати ся можна до секретаря п. Андрея Вовка, під адресою: 533 Ест 12-та ул., Ню Йорк. — О. Саніцкий, предс.; А. Вовк, секр.; П. Пилипець, кас.

САВКСВІЛ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 129, взиває всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, щоби явили ся дня 1-го падолиста (новембра) о год. 7-ій рано до ремісійного походу до Ду Бойс, Па. Хто з членів не явить ся, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Олевич, предс.; А. Прочко, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. сьв. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбуде ся дня 8-го падолиста с. р. о 7-ій год. вечером в домі п. Кияновського під ч. 12057. Кождий член має явити ся і вирівнати всі свої залеглости. На мітінгу переведе ся вибір нового уряду та буде приймати ся нових членів. Крім сего є важні біжучі справи до полагоди, про які кождий член повинен знати. Просимо всіх наших членів, щоби привели зі собою на мітінг тих своїх знакомих, які бажали би вписати ся до нашого Братства. — Стефанюк, предс.; Демчук, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 92, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітінг відбуде ся дня 2-го падолиста 1913. Дуже важні справи до нарад, тому кождий член має явити ся. Мітінг відбуде ся в гали на Юніон стр. — П. Молодецкий, предс.; М. Малишевський, секр.

ДЕРРИ, ПА. Бр. сьв. Василія, від. 113, вибрало на своїм мітінгу дня 19. жовтня с. р. слідуючий новий уряд: Ст. Королевит, предс.; Стеф. Бич, місто-предс.; Атанас Курчак, секр.; Мих. Ястрембський, заст. секр.; Т. Мадичак, кас.; Ів. Козємчат, надз. хорих; М. Майор, дверник.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 288, подає до відома, що піврічний мітінг відбув ся дня 21-го вересня 1913. Вибрано слідуючий новий уряд: Д. Підгайний, предс.; М. Грегорач, заст. предс.; І. Малицький, секр.; Д. Карпович, заст. секр.; М. Яськів, кас.; К. Кочмировський і А. Базиляк, контрольори. — І. Малицький, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ, Тов. князя Даниїла, від. 73, подає до загального відома усім своїм членамзамешкалим в місті Провіденс, що лікарем Тов-а є Wm. S. Streker, M. D., 1160 Westminster St., телефон West 538-R. — Гр. Болюх, предс.

ВІД ЕКСПЕДИЦІЇ „СВОБОДИ".

Секр. відділу 57. в Когус, Н. Й.: „Свободу" висилаєсь стало Ем. Михалякови на подану Вами адресу: 74 Semplen St., Cohoes, N. Y. — Адреси Фел. Перпаля не подано на місячнім виказі, хотяй ми відносились до Вашого відділу і просили о подане його адреси. Наколи отримаємо його адресу, тоді вишлемо „Свободу".

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

На хрестинах у п. С. Параньки в Ормрод, Па. зложили свої жертви на „Рідну Школу" в Галичині слідуючі добродії: по 50 цнт.: Н. Віщук, Г. Жовнір, С. Паранька і Н. Паранька; по 25 цнт.: Д. Бала, Т. Білоус, Л. Бурий, М. Корсак, Б. Калецький, П. Паранька, І. Олійник, Д. Мартинів, П. Баляс, К. Баляс, І. Романишин, М. Кіт і І. Явний; по 10 цнт.: І. Олійник, Ю. Цан, С. Сасак, К. Щербата, К. Романишин, П. Корсак; по 5 цнт.: О. Прокопів, Г. Конюх і М. Явний; П. Кіт 7 цнт. — Разом $6.07

Крім сего зібрано на весілю у п. М. Корсака квоту $3.70
отже сколектована піднисаним квота на фонд „Рідної Школи" в Галичині виносить в цілости $9.77. — **Д. Бала.**

З нагоди аматорського представленя, яке відбуло ся в нарохії в Майнерсвіл, Па. дня 21. вересня с. р. зложили на фонд „Рідна Школа" в Галичині: о. Й. Пелехович $2.00; п. Ю. Павчак $1.00. — Разом $3.00

о. Й. Пелехович.

На хрестинах у п. Николи Стрільчука в Мілвіл, Н. Дж. зложили жертви слідуючі добродії: Н. Стрільчук від новонародженої доньки Марії $3.00, від себе 50 цнт., а від п. Ірини Стрільчук 25 цнт.; П. Процишин, І. Шур, Ю. Маланчин і Т. Турецький по 50 цнт.; Анна Маланчин 25 цнт. — Разом $6.00

Збіркою заняв ся п. П. Процишин, який зібрані гроші вислав на руки редакції „Свободи". Всім поважаним жертводавцям складаємо щире спаси Біг.

П. Процишин.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Сим даю до відома інтересованим, що про жертви, які приходили на мої руки для хорого п. Гіляра Чопея, члена від. 85. Р. Н. Союза в Гейзелтон, Па., я всі Братства, Сестрицтва і Товариства повідомляв посткартковими посьвідками. Отже котрий би відділ не отримав через мої руки такої посьвідки, зволить ласкаво повідомити мене на понизшу адресу, а всі надіслані до тепер жертви оголосить ся пізнійше в органі „Свобода". — З глубоким поважанєм, Мих. Мардиняк, 73 N. Wyoming St., Hazleton, Pa.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ І БАЛЬ
уряджує
Тов. „Запорожська Січ", від. 155 Р. Н. Союза в Перт Амбой, Н. Дж.
В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 10-го ПАДОЛИСТА 1913 р.
в Pulasky Hall, 752 State St., Perth Amboy, N. J.
Початок о год. 7.30 вечер.

Дохід призначений на народний прапор Товариства.

На се представлене і Баль запрошуєсь сердечно усіх місцевих і позамісцевих Русинів.

За добру забаву ручить

КОМІТЕТ.

ПОСЬВЯЧЕНЄ ЦЕРКВИ В КАРНЕГІ, ПА.
ЧЕРЕЗ ЇХ ПРЕОСЬВЯЩЕНЬСТВО КИР СОТЕРА
ВІДБУДЕ СЯ НЕ 9. АЛЕ 16. НОВЕМБРА.
Всіх вірних Русинів запрашає ся ласкаво.
За комітет — о. **РОТКО.**

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
устроює
Братство сьв. Димитрія, від. 288 Р. Н. Союза в Савт Бетлегем, Па
в польській гали під ч. 650 Сентр стр.,
В СУБОТУ, ДНЯ 8. ПАДОЛИСТА С. Р.
Початок о годинї 4-ій пополудня.

Просимо всіх Русинів і Русинок з Савт Бетлегем і околиці, так само просимо Поляків і Словаків. Хто прибуде не пожалує. За добру забаву ручить

БАЛЕВИЙ КОМІТЕТ.

ПОЗІР РУСИНИ З ОКОЛИЦІ МІКІСПОРТ, ПА.
ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ РУСЬКИЙ БАЛЬ
устроюють два товариства:
„Запорожська Січ", від. 132 старого Р. Н. С. і тов. Богдана Хмельницького, від. 85. нового Р. Н. Союза
котрий відбуде ся
В СУБОТУ ДНЯ 1-го ПАДОЛИСТА 1913 р.
з словенській гали при Вайт стр., Мікіспорт, Па.

На сей Баль запрашаємо усіх Русинів з Мікіспорт і з околиці. Хто прийде на баль, той не пожалує. Буде добра перекуска і добірна музика.

КОМІТЕТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

РУСЬКА ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ Преображеня Ісуса Христа в Рон, Па. пошукує іспитованого дякоучителя, котрий би умів добре учити хору, дітий в школї і уладжувати представленя. Місячна платня $45.00. Посаду може обняти сейчас від 1-го падолиста. Прошу ласкаво голосити ся на адресу: Andro Jurczak, Rhone, Pa.

ІСПИТОВАНИЙ дякоучитель глядає зараз посади. Уміє учити і провадити хор, уряджувати представленя і дуже добре учить дітий. Ласкаві зголошеня до: John Czernecky, 616 Maple Ave., Johnstown, Pa.

ІСПИТОВАНИЙ дякоучитель, самотний, з теноровим голосом і дуже добрими сьвідоцтвами, уміючий провадити дуже добре хор або новий заложити, розуміє штуку театральну, Глядає посади. Трудолюбивий взагалї. Прошу ласкаво голоситись на адресу: G. Berezynski, Box 138, Rhone, Pa.

ПОТРІБНО сейчас 50 дївчат до готелів, реставрацій і домів приватних. Платня $5.00, $6.00 і $7.00 тижнево. Голоситись до „Бюра Праці" P. Skromak, 21 Buchan Pk., Rochester, N. Y.

Пошукую своєї жінки з перетятою варґою, **АННИ СМАРЖ,** з Флюнца, повіт Ясло. Виїхала з краю 2 роки і полишила троє дїтий. Хтоби знав її адресу, най пише до: Vasyl Smarz, 2121 W. 6th St., Cleveland, O.

Пошукую свого краяна **ДМИТРА ГАНЧАРА.** Він походить з села Мозолївки, повіт Підгайці, Галичина. Недавно приїхав до Канади з жінкою і дітьми. Має перебувати коло Вінінеґу. Хто подасть менї його адресу перебуваня, дістане 2 долярі нагороди або він сам нехай зголосить ся: Pawlo Halma, Box 312, Monessen, Pa.

ВДОВЕЦЬ, в середнім віці, заможний, радби одружитись з бездітною вдовою або старшою дівчиною і доброю господинею дому. Вигідне житє запевнене. Просить ся звернути з довірєм на понизшу адресу, надсилаючи свою фотографію. — Адреса: Zenych, Box 44, Jersey City, N. J.

ПАРОХІЯ Ансонїйська потребує учителя, котрого обовязком буде учити дітий 2 години денно. Першеньство мають ті, котрі учили вже дітий. Посада ся надаєсь для людий що хотять самі образувати ся, позаяк наука дітий відбуваєсь вечерами. Зголошувати ся на адресу: Rev. M. Danilovich, 11 May (Chmelnytsky) St., Ansonia, Conn.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

Мушу спродати задля браку гроший на бізнес 7 акрів найкрасшої у Вінани землї з великим садом. Самих яблок спродав сего року за $28.00. Земля чиста і всьо родить ся. При великім трахті, 3 мінути ходу до фабрик, 5 мінут до Ірі Р. Р. Спродам тільки за $800.00 найдальше до 15-го грудня сего року. Кому несподобає ся протягом року, то зверну гроші і 6 процент. Ся земля за рік буде варта $2000.00 Мої костумери, що у мене купили землї, суть всї задоволені. Подаю тут імена декотрих моїх костумерів: Василь Ґвозд, 102 Морріс стр., Джерзи Сіти, Н. Дж., купив за $625.00 а о кілька місяців пізнїйше спродав за $950.00, Джан Сміт, Морістави, Н. Дж. купив за $950.00, спродав за $2350.00. Пишіть і довідайте ся. Хто скорше зголосить ся, той купить тих 7 акрів. Приїзджайте сейчас, з Ірі Р. Р. або Д. Л. В. до властителя:

HARRY FANOK,
Whippany, N. J.

25 ДОЛЯРІВ НАГОРОДИ

дістане той, хто найде **ІВАСЯ ГОРБАТОГО,** котрого фотоґрафія тут залучена. Середного росту, волосє сиваве, бльондин, твар подовгаста, очи сиві. Був в Америці вже три рази, походить з села Дегова, коло Рогатина. Писати до Чарнецького 30 East 7th St., New York, N. Y.

ПОШУКУЄСЬ АГЕНТІВ. Можете прийти до великих гроший розпродуючи новопатентований приряд до запалюваня циґар і циґареток. Кождий купить його від Вас. Ся запальничка є дуже практичною і грубо нікльованою. Наші аґенти продають її по 50 цнт. Пришліть нам 20 цнт., а ми Вам вишлемо одну на оказ. H. Hoffman & Co. 1237 E. 12th St., New York, N. Y. 41—44

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ В АМЕРИЦІ.

Посїдає великий склад первопорядних народних русько-українських і иншого рода добірних костюмів як також потрібні прибори до характеризованя осіб, як: перуки, волосн, бороди, вуси, шмінки і т. п. Річи ті випозичаємо по дуже низьких цінах. В нюйорських околицях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до роль граючих на сцені. — Добірні костюми і відповідна характеризація надають особлившу красу кождій штуці на аматорській сцені. — При замовленях треба присилати спис осіб і потрібних річий. Замовленя просить ся присилати що найменше 8 днів перед представленєм на адресу:

Mrs. EMILIA UHORCHAK, 32—
66 SUSSEX ST., JERSEY CITY, N. J.

Аґенція корабельна і Бюро пересилки гроший
30— **ДМ. КАПІТУЛИ**
(Предсїдателя Р. Н. Союза)
продає шифкарти на найлїпші лїнії по цінах компанїчних і пересилає гроші до всїх частий сьвіта в короткім часї. — Пишіть на адресу:
DMITRO KAPITULA, McAdoo, Pa.

З ЕВРОПИ.

Не лучає ся се дуже часто, що фабрикант одержує лист з иншої части сьвіта, захвалюючий його вироби. З приємностию оголошуємо лист, який ми одержали від Н. Томи Зовле, Мазіріє, Стирія: „Хочу Вас повідомити, що я уживав Трінера Американський Елїксір Гіркого Вина дуже часто і що був з него дуже вдоволений. Могу сердечно поручити се средство спеціяльно тим, що терплять через брак апетиту, на безсонність і затверджене". Майже кожда родина уважає за конечне, щоби мати під рукою лїк, котрий справляє пільгу в подібних случаях. По всїх друґсторах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill. (Adv.)

Трінера Лінімент дає завше повну сатисфакцію в случаях задеревіня суставів і болях мязів.

Йдіть за народом, де нарід іде!!!
до М. ПЕТРОВСЬКОГО
1500 So. 3rd St., ST. LOUIS, MO.
У НЕГО СКЛАД ВИН, ЛЇКЕРІВ, І ПИВО РІЖНОРОДНОГО СОРТА ПО ЦІНАХ ЯК НАЙТАНЬШИХ. — ПРОСТОРА ГАЛЯ НА БАЛЇ, ВЕСІЛЯ, МІТІНГИ і т. д. З ВСЯКОЮ ВИГОДОЮ. ВИСИЛАЄ ОРДЕРИ ДО ВСЇХ ЧАСТИЙ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ. ДЛЯ РОЗРИВКИ Є САЛЯ БІЛЯРДОВА — БАЛЇ ЩО СУБОТИ. — ПІДПИРАЙТЕ СТАРОГО СОЮЗОВЦЯ.

Різбар і позолотник
ВИКОНУЄ ВСЯКІ ЦЕРКОВНІ РОБОТИ, ВХОДЯЧІ В ОБСЯГ РІЗБАРСТВА СОВІСНО І ДЕШЕВО.
ПОРУЧАЄСЬ ЛАСКАВИМ ЗГЛЯДАМ ВСЧ. ДУХОВЕНЬСТВА І ХВАЛЬНИХ ПАРОХІЙ. 41—45
НИКОЛАЙ ШУРМА
1235 Ducker Ave., Baltimore, Md.

ФАРМИ! Єсли шукаєте готової і доброї фарми, дешевої і на сплату, то прошу удатись до мене Маю землї в ціні від $2.00 до $25.00 акер майже в кождім стейті в Америці і в Канаді в кусниках від 10 акрів аж до 1.000.000. Напишіть, де хочете купити фарму чи землю і як велику, а я відповім Вам сейчас.
GEO. SCHULTZ, 42—
1301 Grand Ave., Chicago, Ill.

ПОЗІР! ВАЖНЕ! ПОЗІР!
ДЛЯ ВСЧ. ОТЦІВ ДУХОВНИХ І ЦЕРКОВНИХ КОМІТЕТІВ!
СПІЛКА АРТИСТИЧНИХ РОБІТ
В НЮ ЙОРКУ
виконує церковні роботи артистичні, як: Іконостаси, престоли, кивоти і проповідальниці, взагалї всякі роботи артистичні, котрі входять в обсяг різьбярства.
Роботу виконуємо після жаданих стилїв і великостий, а за артистичне виконанє роботи Спілка ручить.
На жаданє роботу виконуємо на місци. — Ціни умірковані.
ART WORKS CO. 39—51
179 E. 3rd Street, NEW YORK, N. Y.

Добра нагода! 1) Золотий хрестик зі шпилькою до ношеня на одежи; 2) 50 найгарнїйших образків в ріжнородних красках, представляючих всї муки Ісуса Христа; 3) Календар „Приятель жовніра" на рік 1914-ий, висилаємо по отриманю 1 доляра. — Хто пришле нам руські адреси, сему вишлемо даром прекрасний дарунок. 41—44
EUROPA BOOK CO.,
57 Dey Street, New York, N. Y.

Одинокий руський адвокат на цілу Америку
Доктор прав
ЮЛЇЯН ЧУПКА
полагоджує всї справи американські. Позаже др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичині, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичині, спорядить повновласти, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції. Адреса:
Dr. JULIAN CZUPKA,
P.O. 372, 3 N. Main St., Wilkes Barre, Pa.
LUZERNE Co.

ЮЛЇЯН ПАВЧАК
68 N. 8 Street, Brooklyn, N. Y.
Руський характеризатор, випозичає всякого рода українські костюми і характеризує по низьких цінах. Замовленя приймає найменше 14 днїв перед представленєм.

ПЕТРО ЯРЕМА
руський погребник
випозичає корочі на весїля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

КОЖДИЙ ВИХВАЛЯЄ НИНЇ ЛИШЕ
Independent Phonograph Co.
понеже така віддає кождий фонограф, котрий лише купити бажаєте
НА 3 МІСЯЦЇ ВІЛЬНОЇ ПРОБИ
З 50 НАЙНОВШИХ СПІВАНОК ДАРОМ
З 10-ЛЇТНОЮ ПОРУКОЮ НА ПИСЬМІ.
Ся Спілка з певностию небоїть ся післати Вам фонограф, котрий лише желаєте навіть і без задатку, понеже її фонографи суть нинї найлїпші і найдешевші за їх цїну.
ОДЕН ДОЛЯР МІСЯЧНО за кожду машину котру лише желаєте купити.
По інформації пишіть еще нинї до
Independent Phonograph Co.
101 Essex St., Dept. New York N. Y.
14—

Русини Пітсбурґа!
Чи Ви знаєте
що гроші, то сила?
Старайте ся півпати та зачніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі вулиць
41— **Carson і 14-ої.**
Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.
Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найлїпші лїнії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.
German Savings & Deposit Bank
cor. 14th & Carson Sts.,
South Side Pittsburgh, Pa.
И. Е. Рот, през., А. Н. Міллер, кас.
Ол. Бучак, уряд. банк.

ДАРОМ ОПІКА ЛЇКАРСЬКА ДЛЯ МУЩИН
ЯКИХ НЕ ВИЛЇЧИТЬ СЯ.
Заражене крови, укриті недуги мущин, утрату животности, утрату крови, ревматизм, розширене жил, гемороїди, як і слабости міхура і нирок лїчу найновійшими методами по умірковаиих цїнах. Голосіть ся еще нинї. Оглядини даром. Не потребуєте платити анї доляра, доки не зістанете вилїчені. Памятайте на те, що Ви платите лише за добрі виелїди лїченя, а я лїчу, щоб вилїчити і то в коротшім часї як другі. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і приглянь теєсь там чоловікови здоровому і хорому. Вступ вільний.
Dr. WARD,
417 Sixth Ave., New York
(між 25 а 26 ул.) 42—53
Години: від 9 р. до 8 веч.; неділя: від 10 р. до 2 поп.

$25 Шифкарти до Старого Краю $25
За $25.00 можете повернути до Старого Краю на найлїпших шифах, відходячих в днях 6-го і 20-го падолиста а на всякі инші дни по $33 до пристаний (портів) БРЕМЕН, ГАМБУРГ, РОТЕРДАМ або АНТВЕРПІЯ. Удайте ся тільки до нас, листовно або особисто, а переконаєтесь о правдивій дешевости шифкарт; ручимо, що нїгде дешевше не дістанете, як лише у нас. Ми стараємо ся всегда, щоб пасажири були вдоволені з подорожи, даючи їм всегда вигідне місце на шифі, що чотирох пасажирів дістають осібну кімнату, страви подавані до стола, електричне осьвітлене, вельна купіль і всякі вигоди, яких не найдете на нїяких инших шифах.
EUROPEAN STEAMSHIP CO. Dept. S.
115 FIRST STREET, NEW YORK, N. Y.
$26.00 ШИФКАРТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ $26.00

СПИС І ЦІННИК КНИЖОК, КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ "СВОБОДИ".

*Американець, веселий образ з житя народу зі співами, в трох діях. — Ціна .... 15 цнт.
Америка. — Збірка віршів. — Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Публика. Се що такого є? В Пенсильвенії. Два образки. Одна лиш калина. Я хочу до дому. Купить мази. Прощане з краєм. Слава Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по поли. Ой в мене квіточки цвили. — Ціна .... 15 цнт.
Бери та читай. — Ціна .... 30 цнт.
Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато смішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.
В старім і новім краю. — Образ з сучасного житя в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся смішне оповідане „Стадник". — Ціна .... 25 цнт.
*Гостина св. Николая, драматична гра для дітий. — Ціна .... 10 цнт.
*Доля галицької сироти. — Ціна .... 5 цнт.
Дещо про звірята, рослини, каміне і скали. — В сій книжці находить ся около 200 цікавих образків звірят, птахів і риб з докладним описом, де вони жиють. — Ціна .... 30 цнт.
Дещо про права і суди в Злуч. Державах, а особливо в стейті Пенсильвенії. — Ціна 10 цнт.
Дорога до сьвідомости: Капітал і праця. — Ціна .... 10 цнт.
Дорога до сьвідомости: Борба клясс і дяючого робітники організують ся. — Ціна 10 цнт.
Еміґрант. — Дуже веселі пригоди з житя еміґранта. — Ціна .... 15 цнт.
З кого ся насьміхають, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна .... 10 цнт.
За сестрою. — Є се найгарніпше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Русі. — Ціна .... 35 цнт.
З рідних нив. — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, не плоди (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліґієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть іти шапи? Ангел та пустельник (оповідане). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
*Житє і Твори Івана Франка. — Ціна 10 цнт.
Житє, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .. 15 цнт.
Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). Забутник (оповідане). Повітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют, оповідане про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна .... 15 цнт.
*Жіночий язик, індійська казка. Невдалий лінч, оповідане. — Ціна .... 15 цнт.

Зуб за зуб (оповідане). — Бом (з каліфорнійського житя). Судьба сьвітів. Назва „Русини". — Ціна .... 10 цнт.
*Казки за циганів. — Ціна .... 10 цнт.
Казки про жидів. — Зміст: як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спілці. Пан і жид. Казка про "жида. Як жид Русина правовав. — Ціна .... 15 цнт.
Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчислювання всяких рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна .... 30 цнт.
Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. — Ціна .... 10 цнт.
Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповідане). Рік 1903-ий в старім краю. Людоїдство в Конґо. Клопотя кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цт.
Многострадальний народ. (Огляд історії українського народу). — Ціна .... 20 цнт.
Народний рух австро-угорських Русинів. — Ціна .... 20 цнт.
Напад на Січ. — Ціна .... 5 цнт.
*Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників. Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.
О підземних скарбах. — Природнича розвідка про всякі мінерали, находячі ся в землі і як витворюють ся з них річи необхідні в житю людий. — Ціна .... 25 цнт.
Оповідане про заздрих Богів. — Ціна 10 цнт.
*Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій. — Ціна .... 30 цнт.
*Пісні про Канаду і Австрію. Пригоди з житя еміґрантів, писані віршом. — Ціна 40 цнт.
*Пісні під нотами, хрукованi на почтових картках. Серія складає ся з 12 ріжнородних пісень. 1) „Думи мої", слова Шевченка, сольо. 2) „Гей по синьому морю хвиля грає", Паруб. хор. 3) „За Неманъ іду", дует. 4) „Ой мати, мати, москаль в хаті", сольо. 5) „Кохав мене батько", сольо. 6) „Повій вітре на Вкраїну", сольо. 7) „За тучами, за хмарами", дует. 8) „Заручена та Одарка", жін. хор. 9) „Ой я нещасний, що маю діти", сольо. 10) „Дочка, мене журити ся", сольо. 11) „Я циганка, пишний квіт", сольо. 12) „Ой ти Боже милосердний", мішаний хор. — Ціна за цілу серію (12 пісень) .... 35 цнт.
Принц і нуждар. Дуже занимаюче оповідане славного американського писателя Марка Твейна в перекладі В. Держируки. — Ціна 50 цнт.
Покуса. — Зміст: Покуса (оповідане). З практичної школи (оповід.). Я тут голова (оповід.). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Вік людий, звірят і ростин. — Ціна ...... 10 цнт.
*Промови, деклямації і желаня на хрестинах, заручинах і весілю для кумів, старостів і дружбів. — Ціна ....10 цнт.

Про кінець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Про нутро землі (з 22 образками). — Розкази про будову землі і її передісторичні здобутки. — Ціна .... 25 цнт.
Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цнт.
Рицар і смерть. — Ціна .... 5 цнт.
Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху. — Ціна .... 10 цнт.
Релігійні вірованя старинних народів. — Зміст: Релігія Єгиптян. Релігія Халдейців. Первісна релігія Індусів. Іcповідники релігії Брама. Релігія Будди. Релігія Перзів. Релігія Жидів. Релігія Греків. Релігія Римлян.—Ціна 20 цт.
*Русько-анґлійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись анґлійської мови. — Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .. 60 цнт.
Слово ч. 5. — Зміст: Блаженний чоловік (з Псалтира). З книги приповісток Соломона. Чи буде що з наших дітий? Громадське житє Італійців в Ню Йорку. Штука і архітектура на виставі в Ст. Луїс, Мо. Дві левади (оповідане). Дещо цікавого. Зі сьвіта.—Ціна 15 цнт.
Слово ч. 6. — Зміст: Спочив мій дух... (вірш). Спокій душі. Не вносить ся серце вже моє (вірш). Потреба літератури. Народні школи в Пенсильвенії. Дорога любови, то Божа дорога. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Смерть. — Зміст: Смерть (фантазія). На провесні у ранці (вірш). Війт (оповідане). Пісня Канадийська. Внутрішний устрій козаччини. Огонь (наукова розвідка). — Ціна 15 цнт.
Степові люди. — Оповідане з житя в донських степах. — Ціна .... 15 цнт.
Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.
Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цнт.
Стріляй на смерть! — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна 15 цт.
Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Ворожене будучности для женщин. Ворожене будучности для мущин. — Ціна .... 15 цнт.
*Хлопська доля. — Ціна .... 5 цнт.
Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля Рече" — Ціна .... 15 цнт.
Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна .... 15 цнт.
Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане). З гір (вірш). За землю (оповідане). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вояк пімстив ся на цареви (казка). — Ціна 15 цнт.
Які то є люди на земли? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людий і їх житє. — Ціна .... 50 цнт.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛІҐІЙНІ.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя, звичайна оправа	1.00
Бог Надежда Моя, кістяна оправа	2.00
Бог Радость Моя, кістяна оправа	1.40
Віночок, для молодіжи, звич. оправа	28
Дорога до неба, кістяна оправа	1.00
Дорога до неба, скіряна оправа	90
Дорога до неба, малий, звич. оправа	32
Друг Души, кістяна оправа	1.30
Друг Души, малий, звич. оправа	50
Збірник Богомоленій, звич. оправа	80
Горі імієм серця, скіряна оправа	1.10
Горі імієм серця, звич. оправа	34
Хліб Души, кістяна оправа	1.80
Молитвослов для католицьких лиць	1.20
Помилуй нас Боже, для молодіжи, скіряна оправа	80
Помилуй нас Боже, звич. оправа	50
Коляди	15
Збірник найкрасших пісень церковних	10
Анґельський хор, збірник народ.-церков пісень під ноти ч. І.	25
Анґельський хор, часть II.	5

ДРУКИ:

Книжочки платничі для вписуваня місячних вплат членів до Братств і Товариств, 50 штук	3.50
Метрики хрещеня, шлюбу і смерти, штука	3
Помянник за померших	10
Лїстові папери. Листи з вінєтою Т. Шевченка, М. Лисенка, Ів. Франка, Богдана Хмельницького, М. Драгоманова за штуку	2
Книжка для опікунів хорих	1.00
Сьвідоцтва лікарські для хорих членів Бр. і Товариств	3

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен вписати виразно всі титули книжок, які йому подобаються і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може прислати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешканці по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не приймає посилок за посліплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

— 84 —

ка в гнїздї певно не все є готові гроші. Ну що, як ми прийдемо і застанемо може купу векслів та довжних записів? Що нам із сего за пожиток?

— Не бій ся. Готівка у него є тепер завсїгди. Не знаю, як велика, але є. Зрештою можна ще пошюшкувати між жидівськими факторами.

— Гм. І ти думаєш, що з сеї муки може бути хліб? — задумчиво питав Шнадельський.

— Я сам уже хотїв пустити ся на сю експедицію, але потім розміркував, що в двійку лїпше. Коли ти готов зо мною до спілки, то думаю, що справа може повести ся.

— Щож, зробити не зробити, а подумати, підготовити ґрунт не завадить. Ану-ж трафить ся справдї добра нагода...

— Лїпшої можливости я й не можу добачити. І при тім знаєш, сама думка — зробити пакість сему собацї — наповняє мене радістю і охотою.

— Се само собою. Се й у мене розпалює огонь у нутрі. Добре, брате! Будемо оба пасти очима сего вовка, а в відповідній хвилї талап на него!

— Тілько ти на всякий випадок не забудь натякнути пану маршалкови.

— Думаю, що й се дасть ся зробити.

І з тим оба джентльмени війшли до шинку,

— 85 —

в якім іще сьвітило ся, вгонячи перед собою крізь отворені двері величезний клуб морозного повітря до душної, нагрітої комнати, повної ще веселих гостий, що тут стрічали новий рік.

XIII.

Баранова прогулька по місті в опівніч нового року наробила великого розруху. У всіх кругах міської людности на новий рік нї про що не говорили, як тілько про сю незвичайну пригоду. Пан староста гнївав ся на полїцію, що допустила до такого скандалу. Полїційний комісар лаяв полїціянтів, що не арештували Барана. Лїкарі сперечались про те, як назвати рід його хороби і чи не слїд би заперти його в домі божевільних. А з простолюдя одні ворожили з сего пожежу, що буцім то грозить місту, инші благали Бога, щоб відвернув холєру або иншу якусь грізну пошесть, а бабусї та служниці коло криниць хрестили ся та оповідали собі шептом про страшні привиди і про близький прихід Антихриста. Навіть ксьондз пробощ узяв сю нічну подію темою для своєї проповіді і видусив із грудий своїх слухачів богато глубоких зітхань малюнками міського зіпсутя та важких кар, які ждуть зіпсутих. Він витолкував Ба-

— 81 —

— Як то має?

— Поскуповував у всіх Жидів.

— По що?

— Видно, що хоче мати його в руках. Мовляв: захочу, то помилую, а захочу, то сьогоднї голову скручу. О: крутить ся пан маршалок у його пазурах. Ледво випросив мораторію до великодня. Адже й цїлу справу з реформою кас повітових на те тілько заварив, щоб грішми з хлопської каси викупити у Ваґмана свої векслї.

— Он як! А я й не догадував ся! Чи бач, як хитро! — скрикував раз-по-раз Шнадельський. — Ну, так значить, менї нема що на се й зуби острити.

— Розумієть ся, що нї! — потвердив Шварц.

— Шкода й часу заходити ся коло пана маршалка, — додав Шнадельський.

— Ну, се не конче. Я думаю, се не страчений час, — завважив Шварц.

— Чому так думаєш?

— Знаєш, у мене є невеличкий плян. Як би ти згодив ся на него — — І пан маршалок міг би з него скористати більше, ніж зі своєї касової реформи.

— Ну, ну, ну! Сип сюди!

— Адже нам коли де можна попасти ся, то

— 88 —

— Кажу вам, пане Ваґман, що не розумію ся на тім інтересї.

— Ну, а говорили пан з хлопами?

— Хлопи анї слухати не хочуть про купівлю.

— Ну, розумієть ся. Я то так і догадував ся. Де їм до того! Їм страшно навіть подумати про такі гроші, хоч самі по дрібці ще більше тратять. Вони лиш тоді будуть цмокати та бідкати, коли хтось инший їм з перед носа загребе гроші лопатою. Ну, а пан меценас сам?

— Щоб я купував Буркотин?

— А щож! Чому-ж би нї? Я пану меценасови улекшу.

— Нї, пане Ваґман. Я роздумав сю справу. Не можу брати ся до сего інтересу.

— Чому?

— Тодї-б я мусїв покинути адвокатство і віддати ся господарству. Я мусїв би обчищувати маєток з довгів, зробити ся невольником і покинути ту роботу, для якої спосібив ся.

— По що покинути? Можна бути дідичем і адвокатом.

— Не можна, пане Ваґман. А може й можна, та я до того нездалий. Той маєток став би як мур між мною і селянами. Як я міг би заступати їх

— 82 —

тілько у сего каштана, — мовив шепотом Шварц, нахиляючи ся близше до Шнадельського.

— Думаєш про Ваґмана?

— Так.

— А маршалок — — Адже як би нині хтось викрав у Ваґмана всї його векслї і вручив йому або вкинув у огонь, то скажи сам, що би се значило для пана маршалка.

— Нове народжене на сьвіт, — поважно мовив Шнадельський, а по хвилї додав: — Бодай на пять лїт, поки-б не заліз у нові довги.

— Ха, ха, ха! Вірна увага. Ну, та се нам байдуже. Але я певний, що коли би хтось — Ну, возьмім, ти сам — легесенько піддав йому таку думку, то він ухопив ся-б за неї руками й ногами.

— Не розумію тебе, — мовив Шнадельський. — Щож він, пішов би красти до Ваґмана, чи що?

— Ну, що ти! Не про те річ. Сего не потрібно. Адже-ж він може дотичним людцям допомогти й иншими способами.

— Якими?

— Дивний ти чоловік, Шнадельський. Ще й питаєш. Так як би нїколи не був у суді і не знав, як в таких разах роблять ся слїдства. Адже-ж розумієш тепер! Жид прецї не буде мовчати, наробить крику, порушить небо й землю. Ну, слїдство,

— 83 —

поліція, жандармерія, телеґрами на всї боки... Як би се все у нас трактовано на серіо, то нам навіть з грішми в жмені тяжко-б було чкурнути за море. Але коли маршалок тут і там конфіденціяльно шепне слово — зовсїм загально, не компромітуючи себе — quia Judaeus, знаєш, — то все може робити ся так, що нам і волос з голови не злетить.

Шнадельський слухав уважно, але всї ті комбінації не дуже розігріли його.

— Виджу, що ти уложив собі плян, — мовив він до Шварца.

— Так. Я присьвятив йому не мало часу і заходів.

— Тут треба числити ся з ріжними можливостями. Чи думаєш, що вхід до Ваґманового дому в ночи такий легкий?

— Не дуже, се певно. Але я маю надію видибати відповідну хвилю при помочи отсего божевільного Барана. Знаєш, у него така голова, що як натиснути на него, то скаже все, що знає і зробить усе, що йому велиш.

— Непевна дорога.

— Нїщо нас не гонить. Будемо ждати доброї нагоди.

— Ну, нехай і так. А друга річ. У сего вов-

— 86 —

ранове тарабанене як поклик хорого, безтямного, але божим пальцем діткненого чоловіка, поклик до всїх, щоб прокинули ся з гріховного сну і пильнували своїх душ, що готові впасти ся в кіхтї пекольного ворога.

Найгірше на тій історії вийшов Ваґман. Пан комісар, діставши носа від старости, покликав його до себе і скинувши на него всю одвічальність за вчинок його сторожа, наганьбив його і в додатку наложив на него 50 ринських кари. З отсею новиною Ваґман і прийшов до Евгенія, просячи у него поради, що робити?

— Перша річ — не платїть! — мовив Евгенїй.

— Комісар грозив екзекуцією.

— Зробимо рекурс. Се засуд нічим неоправданий. Він знає се і не посьміє екзеквувати вас.

— Вай мір! Вай мір! — нарікав Ваґман. — Се менї за те, що я приняв бідного чоловіка вашої віри. Без мене він був би згиб із голоду, бо нїхто не хотів приняти його. А тепер плати ще за него кару.

— Не бійте ся, пане Ваґман! — усьміхаючись мовив Евгенїй. — Маю надію, що не будете платити нічого. Ну, а з Бараном що зробите?

— 87 —

— Що маю робити? Можу його ще нині відступити пану комісарови або пану старості. Я його не потребую. Овва, яка менї з него робота! Не варт тої комірки, що в нїй живе.

— Ну, ну, не говоріть, пане Ваґман! Все таки він хоч дещо робить. Хоч браму замкне і відімкне.

Розмова йшла в Евгенієвім кабінеті на поверсї, бо канцелярія задля сьвята була по полудні замкнена. Обговоривши справу рекурсу від комісарського присуду Ваґман значучо моргнув на Евгенія і почав з иншої бочки.

— Ну, чую, що пан меценас були в Бурковинї?

— Був.

— І оглянули пан той ліс, що я згадував?

— Та так... бачив його проїздячи.

— Ну, і як пан меценас цїнують його?

— Щож, дуби гарні. Але я так мало розумію ся на тім.

— Ах, пане меценасе! А я пану говорю, прошу менї вірити, сам той ліс варт сто, півтораста тисяч.

— Може бути, хоч я сумніваюсь.

— Не вірять пан?